

MAGYAR TÖRTÉNETI SZINMŰTÁR

T. Akadémia
titkári Hivatala

KÓCZÁN FERENCZ ALAPITVÁNYBÓL

IV.

CHARITAS.

TÖRTÉNETI SZOMORUJÁTEK HÁROM FELVONÁSBAN

IRTA

VÁRADI ANTAL.

Ára 2 korona.

BUDAPEST.

KIADJA A M. TUD. AKADEMIA.

1899.

TÁJÉKOZÁSÚL.

Túzberki Kóczán Ferencz 1887. jun. 6-án kelt alapító levelében 12,000 forint alapítványt tett oly czélból, hogy kamatjából 100 drb arany adassék évenként a pályatársai közt legjobb történeti színmű szerzőjének és 2000 frtot, melynek évi kamataiból e pályázat bírálói díjaztassanak.

Ehhez képest az akadémia évenként a pályázó színművek tárgykörét akkép jelöli ki, hogy e korok kisebb korszakokban, az ősmundákon kezdve, az egész magyar történelmet felöleljék 1848-ig. Csak akkor áll szabadságában az akadémiának, korszak kijelölése nélkül is, általában magyar történeti színművekre tűzni ki a jutalmat, ha a korszakok chronologiai rendben egyszer már kitűzettek.

A színművek lehetnek tragédiák, vígjátékok és középfa ju drámák; a mondai alapon írt színművek ép úgy nincsenek kizárva a pályázatból, mint a csak történeti háttérűek. Súly fektetendő a színszerűségre, a verses forma előnyeül tekintik a műnek hasonló vagy közel hasonló társak fölött.

A jutalom a viszonylag legjobb műnek is mindig kiadatik, még pedig megosztatlanúl. Ha egyetlen pályamű sem érkezik, a ki nem adott jutalom a következő évihez csatoltatik.

Ha valamelyik évben a jutalom, sikerültebb pályaművek nem létében, oly színműnek adatnék ki, mely a bírálók véleménye szerint nem áll irodalmi színvonalon, ugyane tárgykör mindaddig újra kitűzendő, míg a jutalmat oly színmű nem nyeri, mely megüti az irodalom színvonalát.

Ha már négy-öt oly színmű jutalmaztatott, melyek legalább az irodalom színvonalán állanak, *Magyar történeti színműtár a Kóczán-alapítványból* cím alatt egy gyűjtemény indítandó meg (I., II., III. stb. kötet megjelölésével a címlapon), melyben az így jutalmat nyert színművek ki-

MAGYAR TÖRTÉNETI SZINMŰTÁR.

IV.

A M. T. AKADÉMIA
FŐTITKÁRI HIVATALA

MAGYAR
TÖRTÉNETI SZÍNMTÁR.

TÚZBERKI KÓCZÁN FERENCZ ALAPITVÁNYÁBÓL

KIADJA A MAGYAR TUD. AKADÉMIA.

IV.

VÁRADI ANTAL, CHARITAS.

BUDAPEST.

1898.

CHARITAS.

TÖRTÉNETI SZOMORUJÁTEK HÁROM FELVONÁSBAN.

IRTA

VÁRADI ANTAL.

KÓCZÁN FERENCZ ALAPITVÁNYÁBÓL

KIADJA A M. TUD. AKADÉMIA.

BUDAPEST.

1898.

A színházakkal szemben kézirat.

★

E szomorújáték az 1892-iki Kóczán-díjra pályázott. A bírálati jelentés megjelent az *Akadémiai Értesítő* 1892-ik évi folyamának 685—692. lapjain.

Személyek :

LÁSZLÓ, király.

ADELAID, királyné.

ANASTASIA, Endre király özvegye.

SALAMON.

ZSÓFIA, Salamon neje.

A nádor.

OPOS, lovag.

Mater ASSUNTA.

CHARITAS.

LABORCZ, bessenyők fejedelme.

ZERINA, leánya.

BERTALAN, püspök.

KENÉZ,

SOLOM,

TAR,

CSEREI,

} magyar lovagok.

SIMON, apród.

Egy apácza.

IRMGARD.

Egy bessenyő.

EDELING,

LAMBERT,

THUN,

RODERIK,

} német lovagok.

Zászlós urak, apródok, papok, nemesek, apáczák, bessenyő
harczosok, fejedelmi kíséret.

ELSŐ FELVONÁS.

(Szín: zárdatemplom belseje Mogyoród vidékén. A templom-hajó nyílt előrsze a szín előtere, a jobb- és baloldalon széles portálékkal. A szín közepén nagy byzanczi boltív választja el az apsist, melyben több széles lépcső vezet az oltárhoz. Az oltár fölött kép helyett a fájdalmas anya szobra. Az oltár, a lépcsők s a templom-fal az apsisban embermagasságnyira fekete terítőkkal fődve. Az oltárlépcsőn leborulva fehér apácza-öltözetben fekszik Charitas, mellette ugyancsak zárdai ruhában, de fején fekete fátyollal, áll Mater Assunta. A templom sötét. A főoltár fölötti két ablak egyikén át egy sugár esik az oltár lépcsőjére. — Halk orgonaszó. Pár pillanatnyi csend a függöny felgördülte után.)

I. JELENET.

Assunta, Charitas.

ASSUNTA.

Virradni kezd. A sápadó sugár
Kisértetes világa haloványul
Az ébredő regszürkület előtt.
Vigiliád, leányom, véget ér.
Kelj. Nagy, jelentős egy nap vár reád.
Ha szándokod szilárd: e szent napon
Veszed föl végleg zárdafátyolunkat.

Örökre búcsút mondasz a világnak
S Krisztus menyasszonyává esküszöl.

CHARITAS.

(Fejét fekvő helyzetében kezére támasztja, majd térdre emelkedik s Assunta felé fordulva halkán ismétli:)

Krisztus menyasszonyává . . .

ASSUNTA.

Úgy leányom,
Ez éjszakán, a szent megfontolás
Szállt itt e templom némasága közt
Lelkedbe . . . Szólj . . . mi a határozatod?

(Jobbját Charitas fejére teszi.)

CHARITAS.

(Assunta kezét megragadva, megcsókolja s lassan fölemelkedik:)

Mi volna, jó anyám? Mi volna más,
Mint az, mi egy világ szivet-lesújtó
Harczából e nyugalmas révbe vitt?

(Az oltár felé fordul:)

Uram! tied vagyok. Fájdalmas szent szűz,
Fogadj szolgálatodba engemet.

ASSUNTA.

Tudom, hogy életed hajótörése
Az oltárlépcső szirtjeig vetett.

De lesz-e majd erőd a multakért
 Bűnbánva itt vezeklened, s bűnbánva
 A multakért — feledni multadat?
 Szállj lelked mélyibe . . . s még ne felelj.
 Szent-Lélek Isten adja rád világát,
 Hogy bölcsesség vezesse szívedet . . .

CHARITAS.

(Fájdalmasan körültekint, lemondó mozdulattal szívére teszi kezét. Ott egy nyakán függő mellképet érint, összerezzen, kezébe fogja a képet s merően tekint rá. Künn halk hajnali harangszó.)

Imé anyám . . . *(Arcza küzdést árul el.)*

A mult idők utolsó

Emléke . . . itt, e kép, mit szivemből kiteptem —

Letéptem hát e dúlt kebelről is.

Vedd . . .

(Hirtelen mozdulattal letépi a medaillont s Assuntának nyújtja.)

ASSUNTA.

(Megtekinti a képet. Ijedten:)

Salamon király! . . . *(Sugva)* Való tehát?

Csitt. Hallga . . . mert nővéreink közelegnek.

II. JELENET.

Előbbiek. Zárданők,

(égő gyertyákkal az oltár mögött két felől vonulnak be s félkörben Assunta és Charitas körül megállanak. A harangszó elhallgat.)

CHARITAS.

Nem, jó anyám . . . A multak mély sebére
 Gyógyír a megvezeklő vallomás.
 Imé, jövődő nővérim Krisztusban
 Tudjátok azt meg, milyen érdemetlen
 Mily bűnös egy teremtés zörget itt
 Bűnbánatával bébocsáttatásért
 A földi nyugalom szent ajtaján :
 Anyánk kezében ott a kép . . . egy ifjú
 Csábitó képe . . . egykor korona
 Diszíté homlokát . . . s a hármás bérczek
 Király-pálczája volt kezébe adva . . .
 . . . De én nem láttam azt . . . Nem, — esküszöm !
 S csak ez mentségem, Úristen, előtted.
 Szivem lebüvölé a szép lovag
 Nemes, vitéz, föllengő — daliás —
 S én elfeledve nőérényt, apát,
 Szülői házat, tiszta származást
 A kedvesévé lettem . . .

(Mozgás a zárdanők között.)

De mikor
 Megtudtam azt, hogy Salamon király :
 Ez ajk bezárkozott előtte ... szívem
 Titkolta szenvedélyét, égő poklát
 Hulló könnyzáporával oltogatta —
 Mig az utolsó csepp is elfogyott.
 Ó, esküszöm a fájdalmas anyára
 Kinek most első törét érzem :
 Hogy a királynak csókja ajkamat
 Nem érte többet ... (*roskad.*)

ASSUNTA.

Gyermekem !

NŐK.

Elájul ...

CHARITAS.

Nem ... semmi ... Fáj az emlék ... Végezem már.
 Azóta elkerültem, messzetiltám
 Habár forrón szerettem őt ...

ASSUNTA. (*Szemrehányólag :*)

Leányom !

CHARITAS.

Igaz ... S bevallom, mert igaz ... Szerettem.
 S talán még most is ... (*révedezve tekint körül.*)

Ő meg elfelejtett

S egy hercegnőnek vőlegénye lett.

Letört virág én *(kitörő fájdalommal)* koszorútlan fővel
 Zokogtam esküvői ünnepén
 A melyet Isten meg nem áldhatott!
 A melyen Isten nem lehet jelen.

ASSUNTA.

(Intő mozdulattal lép eléje.)

CHARITAS.

(Elnémulva, fölemelt karjait lebocsátja s Assunta keblére borúl.)

ASSUNTA.

Itt van helyed, leányom . . .

CHARITAS.

(Fölemelkedik, könnyeit letörle, fájdalmas nyugalommal:)

Itt anyám . . .

(A nővérekhez:)

Imé megtört szívem gyónása, és ti
 Most vessetek meg — s én megköszönöm . . .

(A zárdanők közül többen részvételtjesen körülveszik s mindannyian megindulást mutatnak.)

ASSUNTA.

Szived tehát szilárd . . . Legyen meg akkor
 Az Isten akaratja . . . Még egy órád
 Van búcsúzásra, — hogyha van : kitől ? . . .

Ha senki sincs kinek Istenhozzádót
 Mondj — úgy búcsúzzál volt ábrándjaidtól
 Az érzelemtől, mely e küszöbig
 Vezérlett — s melyet künn kell hagynod . . . avagy
 Kiüznöd, mint a sátán áldozatját.
 A fátyol, mely fejedre fog borulni
 Elmult világod szemfedője lesz . . .

*(Megöleli, homlokon csókolja.) (Indul. Nyomában a nővérek,
 kik búcsúintéssel válnak el tőle, Assunta után vonulnak, Cha-
 ritas közepén állva marad.)*

III. JELENET.

Előbbiek. Anastasia.

ANASTASIA.

*(A bal oldal-portalén sietve belép, királynői öltönyt hosszú,
 sötét köpeny takarja — a zárdanők láttára dőbbenve áll meg
 s elfojtott indulattal szól:)*

Hol Charitas?

*(A zárdanők megállnak — Assunta előlép, mialatt Charitas az
 oltárlépcsőig ment.)*

ASSUNTA.

Búcsúzik a világtól
 Az Úr oltára zsámolyán . . . s ki vagy te?

ANASTASIA.

(Előbbre lép, köpenyét összevonva.)

Ó ne kívánd azt tudni, tisztos nővér,
 Nevem' szerencse-aranyozta egyszer,
 S ragyogva fénylett — most sötét, komor . . .

ASSUNTA.

Nem is kíváncsiság vezérli szóm,
 De tudnom kell ki az, ki búcsúperczét:
 Rabolja el az Úr menyasszonyának?

ANASTASIA.

A hír tehát valót beszélt . . . legyen.
 Ép ez siettetett . . . *(szétfeti köpenyét.)*

Orosz Jaroslaw

Herczeg leánya — és András király
 Bús özvegye . . . trónvesztett Salamon
 Kesergő anyja — Anastasia.

ASSUNTA.

(Mély meghajlással:)

Királyi asszonyom . . . az Úr nevében
 Köszöntelek . . . Imé! — itt Charitas.

(Az oltár előtt térdelőre mutat.)

Nővérim! üdvözljük hódolattal

Királyi asszonyunkat — s engedelmes
Szívünkkel hév imánkba zárjuk őt...

(A zárdanők, kik az oltár körül megálltak, mély meghajlással
üdvözlik Anastasiát, aztán Charitas is.)

ANASTASIA.

Ó, legyen úgy ... de nem zavarni jöttem
Az áhitat sorát ... eltávozhattok
Csak e leánynyal volna szóm ... (Charitasra.)

ASSUNTA.

(Charitashoz.)

Veled.

(Mind meghajlással elvonulnak.)

IV. JELENET.

Anastasia. Charitas.

ANASTASIA.

(Midőn meggyőződött, hogy eltávoztak, Charitashoz siet,
hévvél átöleli.)

Etelka ...

CHARITAS.

Mint a hulló liljom szirma
Foszlott le rólam ez a tiszta név.

A hervadót a zárda-mez takarja
S a szemfedőn e név áll : Charitas.

ANASTASIA.

Feledtél?

CHARITAS.

Téged, asszonyom ? Soha . . .
Te jó valál . . . Anyám valál . . . midőn
Megtudtad szívem gyásztörténetét,
A csábított leányt te el nem üzted,
Kebledre vontál, síró szemeim
Könnyét lecsókolád . . . hiszen fiad
Bús áldozatja lettem.

ANASTASIA.

Gyermekem.
Rokoncsapások búja fűzött egybe :
Az elhagyott lányt s elhagyott anyát,
Ki úgy imádtam lelkem büszkeségét,
András fiát, szülöttem Salamont,
Kit büszke göggel vert meg a nagy Isten,
Hogy gyilkos dölyfe, könnyelmű szive
Taposson irgalmatlan mindenén,
Mi hiúsága zord útjában áll —
Én, én az anyja — eltaszítottam,
Mivel szeszélyeinek nem hódolék,

Mivel próféta lelkem sejtí már,
 Hogy felesége, gögös herczegasszony,
 E durva Henrik szívtelen leánya
 Megcsalja őt . . . s nem mint te, égi angyal
 A fénytelen, az egyszerű lovagnak
 Szívére vágytál: — nem, e Zsófia,
 Csak a királyt szerette és mióta
 Lászlónak bárdja sújtá le fejről
 A koronát: ez asszony im elfordult
 Fiamtól — vakmerőn híreszteli,
 Hogy Salamon a hűtelen . . . kutatja
 A múltakat, reád akadt s botor
 Merészen elválást kíván . . .

CHARITAS.

Miattam!

ANASTASIA.

Ó légy nyugodt . . . a válást én óhajtom.
 A regensburgi orgiák híré
 Egész világ iszonynyal emlité már,
 Csak Salamon nem tudja . . . Ámde majd
 Megtudja! Meg! megtudja általam.
 Igaz, hogy még jobban gyűlölni fog,
 S hogy még messzebbre eltaszít magától,
 De én nem bánom . . . Én, az édes anyja
 Még lenn a porban is lehajlom érte

S követném őt tán a bitóra is,
Hová átkos baráti közelítnek . . .

CHARITAS.

Imádkozom, hogy Isten óvja meg

ANASTASIA.

Ejh, gyermek! Mit nekem langyos imádság,
Készülő résztvevés — az én hitem
Hullandó himporát leverte rég
Az élet zivatarja. Mit imádság?
Kinek? Kihez? Kiért? Tudod-e lány,
Hogy ez a vas sziv, mely észak jegében
S Jaroszláv télhonában született,
Minden szerelmét csak fiára önti
S Isten számára szíve nem maradt.
Ha nincs az égben, a ki meghallgassa,
Miért e sápadt boltozat felé
Fordulni forгатott szemekkel! Ejh,
Pokol, mennyország — Isten — ostoba,
Hazug beszéd . . . van jó sors, van balvégzet,
Az a gazokra mosolyog — emez
Becsületes szíveknek ostora.
Én senkinek se' véték életemben
S meggázol minden szolga-sark . . . s az egy is,
A kit imádtam . . . a fiam . . . fiam

Ő verte át a lelkem legelőbb.
Hát mibe higgyek ? Van hát Istenem ?

CHARITAS.

Királyi asszonyom . . . E szent helyen . . .

ANASTASIA.

Ah . . . szent hely . . . volna az, minek hiszed
Leomlott volna rám, mint Dömösön
A trón a fölkent szent királyi főre,
De áll ez oszlop — állnak a falak
S némán hallgatják — igaz átkaim !

CHARITAS.

Minő ellenkező e lélek, e szó
Az én lelkemmel s szándékommal.

ANASTASIA.

Ó

Ezért jövék, hogy idején érkezve
Temetkező lelkednek útját álljam,
S mint Lázárt Krisztus — visszahivjalak
A szemfedő alól az életnapra.
Mit neked zárda, fátyol és ima ?
Te sorsod, hivatásod elhív innen.
Hiába tagadod meg végzeted.
Jer, frigyesülj velem . . . mentsük meg őt,

Az én fiamat . . . két nőnek lelke, szíve
 Mindenható, ha egyért lelkesül,
 Lásd . . . érzem én, hogy egymagamban gyöngé,
 Tehetetlen asszony, semmiség vagyok,
 De véled mindig jó szerencse járt,
 A mig szeretted Salamont.

CHARITAS.

(Elutasító, tiltó mozdulatot tesz.)

ANASTASIA.

Igen,

Hiába tagadod . . . szeretted hévvel
 Égőn szeretted őt, nem! — szereted!
 Igen . . . Hisz én is nő vagyok, tudom,
 Hogy szívünk istenét ledönteni
 Csak annyi, mint jobban szeretni őt.
 Az asszonyszív, mint egykor az apostol,
 Ha gyáván, ha háromszor megtagadja
 Megváltó Istenét, a kit szeret,
 A hajnal egy kakas-szavára sirva,
 Zokogva bánja meg, — s kész halni érte
 Miként uráért egykor az apostol.
 Ó Charitas! ha így kívánod . . . értsed
 Neved, hogy mit jelent: «a szeretet.»
 S ki fölvevéd e szent nevet, hiszed,
 Hogy megtagadnod is lehet magadban,

Hogy megszűnél nő lenni e név alatt?
 Nem . . . te szeretted fiamat . . . Szeretted.
 S a míg szeretted: boldog volt s szerencsés.
 Most vissza kell ő hozzá térnéd. Hozzá,
 Kit sors-haragja üldöz — Salamonhoz,
 Ki végzetével újra harcra kelt.
 S kit eltaszítva űzött: én, az anyja,
 Ha meg tudék bocsátani szívének —
 Szerelmes lány, meg kell bocsátanod!

CHARITAS.

Igen, anyám. Meg kell bocsátanom
 S én megbocsátok, Isten a tanúm.
 Ez óra: búcsúzás nehéz idője
 S én tőle is — szeretve — búcsúzom.
 Vidd meg e búcsúm — és bocsánatom.

ANASTASIA.

Boldogtalan . . . Bocsánatot . . . búcsút . . .
 Mit érek azzal? Nem tudod tehát,
 Hogy itt, a mogyoródi sikon áll
 Egymással szemben László s Salamon?
 A döntő végszatának napja ez,
 S az este rémitő leverten, némán
 Találtam sátorában. Hírhozók
 Nejéről átkos dolgokat meséltek
 S kihült szívében átok vert tanyát.

Utánad . . . ó, csak utánad esengett,
 Ó, hogyha ott lebegnél most előtte,
 Úgy volna életezélja, boldogsága
 A harczmezőn vezérlő csillaga,
 A trón fölött az áldás égi fénye,
 Mely koronáját aranyozza be.
 Csüggedt vezérrel nem jár győzelem
 S a csüggedés ül arczain. S hadán
 E csüggedés már-már erőt veszén.
 Jer . . . tépd le ezt a mezt . . . Jer énvelem,
 Lelkének rejtett lángja fellobog,
 Szívébe lelkesülés költözik
 Hatalmas jobbja fölragadja kardját,
 A hadvezéri kardot: s győzni fog!

CHARITAS.

Ki ellen?

ANASTASIA.

Kérddheted még, ó leány! —
 Akárki ellen . . . László, ország ellen,
 S ha kell az Isten ellen . . . mit nekem!
 Nem azt kutattam, hogy ki ellen támad?
 Csak azt, hogy ez a támadó: fiam,
 Az, kit szeretsz . . . Értsd meg: a kit szeretsz!

CHARITAS.

S ki nőül vette büszke Zsófiát,
 Ki bal kezét nekem nyújtotta, míg
 A jobbat, s mindazt, a mi benne jobb,
 A Henrik császár gőgös gyermekének,
 Király-leánynak adta — s elhagyott.

ANASTASIA.

Ó, boszúálló sátán!... én szerelmes
 Szívén zörgettem... s a megcsalt leány
 Törhetlen áldozatja áll előttem...
 Úgy elbukott fiam.

CHARITAS.

Ha úgy vagyon
 Mind haragod beszéli, hogy a balsors
 Az igazakra sújt s a jó szerencse
 Azokra árad, a kik megcsalának:
 Úgy győzni fog ma Salamon... S ha győz:
 E szív hálát ad Istenének... Akkor
 Nyugodt leszek... Kisérje bár szerencse
 Bár tört szívemnek árán... Úgy legyen...

ANASTASIA.

Könyörtelen vagy... és ha ő maga
 Közelgne hozzád esdő szíve hangján
 Könyörögve...

CHARITAS. (*Büszkén.*)

Megvetném a koldulót.

Ki a királytól semmit sem kívántam
S egész szívem kitártam a nem ismert,
De úgy imádott ifjúnak: megvetném
A Zsófia férje esdekléseit.
Engem hozzá csak a balsors csatolt.
A jó szerencse útja nem visz erre,
E templom: élő-holtak sírlakása.
Hiába zörget a boldog király!

ANASTASIA.

Csak egy van, a mi ellenáll szavamnak...
Csalódott szív és megcsalt szerelem...
... S ha összetörve, földresújtva látod
Azt, kit szeretsz ... kit szeretünk? ...

CHARITAS.

Anyám —
Az összetört szívek — egymásra lelnek —
Az elbukót ... talán ...

ANASTASIA (*rémülten*).

Az elbukót!

CHARITAS.

Az elbukót . . . mert el kell buknia.
 Az isteni s az emberi igazság
 Egykép kívánják . . . látnok-lelkemen.
 Erőt vesz egy sötét, zord sejtelem,
 Hogy így kell lenni . . . Hitvány eszközül
 Ne kívánd én vezeklő lelkemet
 Szentségtelen kezekbe adni . . . Én
 Legyek a szenvedés sátánja, én
 Tűzeljem nagyravágyó szíve poklát,
 Hogy eltaszítson újra, majd ha győz?
 Ó, jó királynő! én boldog fiadnak
 Csupán imádkozással hódolok . . .
 Kívánom győzedelmét — bár kívánni
 Szentségtörés . . .

ANASTASIA.

Mert László, úgy-e bár? . . .

CHARITAS.

Nem... (*égre mutat*) Isten! . . . ő, az én uram, ki tiltja
 A Kain átkát, a testvérgyilkolást,
 A melyre most kardját fené fiad.
 Ez óra folytán, a mikor búcsuzom
 Mindentől, a mit eddig szereték,
 Nem hozhatál szívtepőbb hírt nekem

Mint eme szörnyű testvérharcz hírét.
Ez összetépi szívem gyökerét is,
S tán hamarább elfonnyad s hervad így.

ANASTASIA. (*Sötétén, lemondással.*)

Megyek, boldogtalan . . . megyek. Ne hidd,
Hogy nem látok szívedbe . . . Mert te
Inkább óhajtasz elhamvadni lassan,
Izzó szerelmed belső pokla mellett,
Mint egy csapással elvérezni künn
A harcmezőn, szeretted kebelén. — Megyek.

CHARITAS. (*Feljajdul.*)

Jaj! hogyha egy Isten tudtomra adná,
Hogy úgy lehet (*kitörő örömmel*) ott együtt . . . egy
csapással —

(*Visszaesik csöndes lemondásába.*)

De nem . . . a koczka vetve . . . Ég veled.
Ott künn a harc dül. Testvérbárd suhog
Hasadt szívekből ömlik a meleg vér
S fujó harcmének csattogó patája
Tapossa a rokonfaj hullt fejét . . .
. . . Itt béke van. Bent csönd és nyugalom . . .
Itt majd lezárom megtörő szemem —
S egy jobb világban ébredek . . . talán . . .

ANASTASIA.

(Ingatag lépésekkel indul.)

Utolsó . . . összetört remény . . . De nem!
 Talán — ha átrohanva a had során
 Az ellenséges táboron — hiszen nő,
 András király neje vagyok — elébe,
 László elé borulok könyörögni? . . .

CHARITAS.

(Büszkén elfeledkezve magáról.)

Ah! ne alázd meg őt! Ő nem szorul rá.
 Levente és vitéz . . . Asszonykönyörgés
 A fényes pajzsot, ország czimerét,
 A melyért küzdenek — beszennyezi!

ANASTASIA.

E büszke szó: leány! . . . ez szíved hangja —
 Imádod őt — s kívánod győzedelmét . . .

CHARITAS.

(Hirtelen önuralommal.)

Még most . . . igen . . . néhány percz múlva: nem —
 A fátyol — mindent eltakar . . . Eredj.

ANASTASIA.

Úgy fel! A végső utra! Lássanak
 Királyi homlokkal porba hullni

Fiam birája : a király előtt,
 Mert érezem, mivel te elhagyád
 Elhagyta jó szerencse ; — érzem
 Hogy László sarkai győzve tapossák
 Közös szerettünk bukott homlokát.
 Megyek . . . maradj te jég, Isten arája,
 Hideg lemondó — én, én az anya
 Fejedelmi szívem végső büszkeségét
 Viszem feláldozásra, és leomlok
 Koldus-könyörgés síró hangjaival
 Fiam ellenségének trónja mellett, —
 Hogy őt, ha elbukott, megmentsem újra —
 Bukott fiát! a porba hullt anya! . . .

(*El, vissza balra.*)

V. JELENET.

Charitas, majd Opos.

CHARITAS.

(*Utána akar indulni, majd erőt vesz magán, fájdalmas lemondással rejti kezébe arcát s zokogni látszik.*)

OPOS.

(*A jobboldali ajtó felét évtatosan benyitja, a templomba tekint s megpillantván Charitast, nesztelenül belép, az ajtót beteszi s feléje közelít.*)

CHARITAS.

Lépések . . . (*felpillant*). Egy lovag! (*ráismer*) Opos!

OPOS.

Valóban.

Király-uramnak hű szolgája.

CHARITAS.

Melyik

Királynak? . . . e szegény magyar hazában
Oly sokfelé viselnek koronát . . .

OPOS.

Ki merne homlokára ily hamis jelt
Illeszteni, a míg él Salamon,
Isten fölKentje, koronás király.
Diszétől ember őt meg nem foszthatja.
Az Úr adá királyi jogarát,
Csak ő vehetné újra el . . .

CHARITAS.

Tehát

Van hűség még a földön, . . . Hű Opos,
Te András jó királyunk hadnagyának,
Oposnak gyermeke, ki Salamonnal
Mint kis gyerekekkel játsztál, mondják, egykor

Vele növekvél s el nem hagytad őt,
 Midőn az Isten s jó sors elhagyák . . .
 Örömmel nyújtom üdvözletre jobbom.
 Van földön hűség . . . Légy s maradj is az.

OPOS.

Ha van: mutasd meg! Én kételkedem benn'!
 A sors, világ, az ember — hitszegő.
 Elpártól a szerencse mindig attól,
 Kikhez jogok bilincselik. Magamban
 S egész világban is kételkedem.
 Czudar szerencse — hitvány emberek!
 S vagy ott lehellem porba a csatán
 Istennel meghasonlott lelkemet —
 Vagy megtagadva származásom: gazzá
 És árulóvá leszek magam is.

CHARITAS.

Opos! . . .

OPOS.

Beszélni csak kevés időm jutott.
 Azt mondtad az imént: van még a földön
 Hűség . . . Légy hát te hű, ha ez hited . . .

CHARITAS.

Én Istenemhez és eskümhöz híven . . .

OPOS (*közbevág*).

Te istened a szív, a szerelem —
Te esküvésed ahhoz köt, ki engem
Tehozzád küld.

CHARITAS.

Elég, lovag . . .

OPOS.

Tehát nincs —
Nincs hűség . . .

CHARITAS.

Nincs, mióta Salamon
Arczilveré az eskü szent hitét,
Porig taposta azt a hű szívet
Mely istenül imádta. Nincsen hűség.
Megölte azt urad . . .

OPOS (*mély levertséggel*).

Mint gyermekifjú
Ti játszótársatok valék . . . Gyermekként
A lankás Cserhalom hajló fűvén
Együtt kerestünk hóvirágokat,
S fehér, szép homlokodra fontuk őket.
Nem tudtuk, hogy ki vagy? s te sem tudád

Hogy kik fonák fejedre a füzért? . . .
 . . . Csak itt (*szívére*) maradt bevésve egy örök név :
 A te neved . . . csak itt maradt örökre
 Egy lányka-arcz, a hóvirág övezte
 Márvány-homlok törölhetetlen képe —
 És ott van még ma is . . .

CHARITAS.

Titkod megsejtém
 Habár az ajkad nem vallá soha . . .
 Csodálva hallom most is . . . itt, e klastrom
 Ez élők sírboltjának küszöbén . . .

OPOS.

(*Súgva, mély érzéssel.*)

Ezért töré fel sírhantját e szívnek
 E vallomás! Te élők sírja száján :
 A zárda küszöbén, — a harcmezőn,
 Sűrű halálcsepások szántóföldjén
 Magam . . . Mi halni indulunk ; ezért
 Törtem meg a halálos hallgatást
 S egy ifjú élet titkát felfödöm.

CHARITAS.

No lám . . . a kik titkon szerettek engem
 Eljönnek elbúcsúzni . . . S a kiért

A szemfedő borúl reám: felejtett.
 Annak nincs hozzám egy búcsúszava.

OPOS.

Csalatkozol . . . A mit magamról mondek,
 Azért beszéltem el, hogy sejtse szíved
 Mi történt köztem s Salamon között
 Ez éjszakán.

CHARITAS.

Ez éjszakán . . .

OPOS.

Amott

A zárda lába mellett áll a tábor
 Fölötte Salamonnak sátora
 Melyben virrasztánk hajnalig . . .

CHARITAS.

(*Mély fájdalommal.*)

Virrasztánk . . .

OPOS.

Sötét, kietlen éjjel, síri csönd,
 Csak néha-néha lendítette át
 Az éji szél a zúgó orgonának
 Gyászhangjait . . . Én s hős uram hallgattuk

S erős melléből sóhaj tört elé.
 Magas, szép homlokán sötét redő
 Jelent meg . . . Lassan térdre hull s kezét
 Kulcsolva halkán, így imádkozék :
 . . . «Az gyászos ének hangja : requiem . . .
 Hallgasd meg azt nagy Isten, lelkemért . . .»

CHARITAS.

(*Súgva, mély fájdalommal.*)

Lovag . . . lovag . . .

OPOS.

«Lehet, hogy nem virrad
 Reám több hajnal . . . minden elhagyott
 S ha megharcoltam utolsó csatámat
 Nem lesz, ki rám egy hantot vet talán.
 Meggyónom imé bűnömet nagy Isten . . .
 Egyetlen egy erényem volt : szerelmem.

CHARITAS.

(*Opos kezét megragadja.*)

Hallgass . . .

OPOS.

(*Növekvő hévvel.*)

S ez egyet is galádul eltaszítám
 Botor hiúság áldozatjaként . . .

Ez egy bocsásson meg nekem, nagy Isten —
 Akkor te is tán irgalmas leszesz
 És odaát — ha volna jobb világ —
 Tán egyesítesz, véle —»

CHARITAS.

(Nagy küzdelemmel ki akarja vonni kezét Oposéból.)

Nem lehet . . .

OPOS.

S levonta ujjáról e kis gyűrűt
 S kezembe adta . . . «Menj Opos, siess,
 Menj hozzá . . . Mondd: a haldokló voná le
 S küldé a haldoklónak e gyűrűt.
 Erről ismerjek rá a túlvilágon,
 Ha tiszta lelkem újra látja őt!»

CHARITAS.

Ó égi könyörület! Ne kísérts . . .

OPOS.

S én hoztam el neked . . . a két vetélytárs
 Közöl a megvetett . . . Én hoztam el —
 És azt hívém — hogy véled térek vissza,
 Hogy egy utolsó búcsu-ölelésre,
 Opos vezessen még a harcz előtt.

...Lásd, van még hűség... és hogy jobban higgyem:
El ezt a fátyolt — szívedet kövesd . . .

CHARITAS.

Hát összetéptek szegény szívem
A búcsu végső perczein . . . Anyám —
Fájdalmas istenanyja . . . és ti mind,
Ti márvány arczú szentek: óvjatok —
A kárhozat kinyújtja rám kezét
S nem lesz erőm el nem kárhozni, nem!
A menyországnak küszöbén bukom . . .

OPOS. (*Átöleli.*)

Ah! . . . Van tehát még hűség — irgalom! —
Könyes szemekkel áldalak te Isten,
Hogy a mit tőlem elvevél — odaadtad
Annak, ki ő utána szent nekem.
Jerünk —

CHARITAS.

Ne még

OPOS.

Virad . . . A harc közél —

CHARITAS.

A harc után . . .

OPOS.

Ha holttestét találnád —

CHARITAS.

Jaj! Irgalom . . .

OPOS.

Bocsánatom megáldja —

CHARITAS.

Bocsánatom . . . hisz ezzel tartozom —
Szívemből . . .

OPOS.

Jer hát.

CHARITAS.

Ó ne még . . .

OPOS.

Siessünk —

(Künn kürtszó, tompa, elhaló.)

OPOS.

Ó hallod a hadak harsány beszédét? —
Jerünk . . .

CHARITAS.

Halálra hívó első szózat —
Isten, bocsáss meg . . .

(Opostól vonatva, indulni akar.)

VI. JELENET.

Előbbieik. — Zsófia, Irmgard, Két csatlós.

(A bal oldalajtón az indulók elé lépnek. — Opos ijedten bocsátja el Charitas kezét. Charitas fehér fátyolát arcára vonja.)

OPOS.

Ha . . . ki vagy! . . . Hová?

ZSÓFIA.

László királyhoz indulék — s remegve
Hallottam azt, hogy Salamon hada
Utamban áll . . .

OPOS.

E hang . . .

IRMGARD.

Fenséges asszony . . .

Támaszkodjál reám —

ZSÓFIA.

Már elmúlt . . . vége —
 Essem pokol kezébe bár . . . övébe mégse . . .
 E zárda szentély, úgy hiszem megóv.

(Kitekintvén az ajtón, a csatlósokkal szót vált.)

OPOS.

Mi ellen asszonyom? . . . *(félre)* Ó Charitas! . . .
 Feledted elhatározásod! . . .

CHARITAS.

Irmgard —
 Miért rendültél össze a midőn
 E nőt megláttad? . . .

OPOS.

Ó ne kérdd! Jerünk!

CHARITAS.

Nem . . . Asszonyom, ha tán tudnom szabad
 Mint e csarnok lányának: a neved!

ZSÓFIA.

Köszönsd a fejdelemnőt a nevemben.
 Henrik leánya — Zsófia vagyok.

CHARITAS.

(*Felkaczag, kétségbeeséssel.*)

A Salamon neje!

IRMGARD.

Nézd — nézd királynőm.

OPOS.

Ó! . . . vége mindennek . . .

ZSÓFIA.

Nővér, te ismersz . . .

CHARITAS.

Ismerlek — és csodálom, hogy nem ott vagy,
 Hová Isten szerint most menni kell:
 Halálba szálló férjed oldalánál,
 Ki érted annyi . . . lelket . . . áldozott . . .
 Opos lovag . . . menj! én rám nincs már szükség —
 Feledtük azt, hogy van egy nő, kinek
 Joga, kötelme most mellette lenni.
 Ott lenni énnekem: szentségtörés . . .

ZSÓFIA.

Ki ez a nő? —

OPOS.

Ó átkozott!

CSATLÓS.

(Az ajtóban kémkedett, kifelé.)

Királynő

Sok fegyveres siet felénk . . .

ZSÓFIA.

E hely

Megvéd, remélem . . .

OPOS.

(Az ajtóhoz siet, kitekint:)

Ez hadunk egy része . . .

Keresnek . . .

CHARITAS.

Menj, Opos . . . menj, hagyj el engem

Ottkünn a véres játék színterén

Hol száz szívet taposnak el — nekem

Nincsen helyem . . . itt benn csak egy törik meg —

Ez föl se tűnik a lét tengerében.

Majd összecsap fölötte a vihar . . .

Eredj . . Hallod? rivalva intenek már

(Harsonák a távolban.)

A harczra hívó érczek . . . hallod? Engem
Békére hív a csöndes orgona . . .

(Az orgona halkán megzendül.)

Te harczba . . én örök békébe . . Menjünk!

(Búcsút int.)

IRMGARD (Zsófiához).

Miért e gyászos pompa mindenütt?

ZSÓFIA.

S ez orgona . . .

OPOS.

(Mély fájdalommal indul.)

VII. JELENET.

*Előbbiek. Assunta, Bertalan püspök, nővérek,
papok.*

(Az oltár mögül újra megjelennek. Ugyanekkor a baloldalajtón
Opossal szemben fegyveresen lépnek be, élükön Tar, Solom és
Kenéz, — a zárdanők s papok csoportjával szemben dőbbenve
állnak meg. Opos tiltó mozdulattal tartja vissza őket.)

BERTALAN.

Mi dolgotok pajzsosan, fegyverekkel
Az Ur házában? . .

KENÉZ.

Mi Opost keressük. —

ASSUNTA.

Opost! *(Ijedten Charitáshoz siet, átölelve vonja az oltár felé.)*

Leányom!

CHARITAS.

Elbúcsúztam én . . .

ASSUNTA.

S e nő? *(Zsófiára.)*

ZSÓFIA.

(Arczára vont fátyollal.)

Menekvő . . Oltalmat keres . . .

BERTALAN.

Ki ellen?

ZSÓFIA.

(Salamon embereire mutat.)

(Assunta és Charitas az oltár előtt állnak, Assunta Charitas fejét keblére vonta. A zárdanők két csoportban állnak az oltár jobb- és baloldalán. Az előtért baloldalt Salamon emberei tölték meg, közrefogva Tart, Solomot, Kenézt és Opost. Jobbról Bertalan Zsófiával. Irmgard s a két csatlós.)

BERTALAN.

El hát . . . nincsen számotokra
Hely itt e szent csarnokban . . .

OPOS.

Elmegyünk . . .

Csak áldást kérünk fegyvereinkre még . .
Utolsó áldást . . . aztán mehetünk . . .

(A harcosok leveszik süvegjeiket s kivonják kardjaikat.)

BERTALAN.

Az Isten áldását e fegyverekre?
Soha! felejtitek: mért vagytok itten?
Hogy ez a ház az Urnak szent lakása —
És hogy ti testvérgyilkolásra keltek?
Áldást e fegyverekre?

(Megdöbbenés a harcosok között.)

E vasakra,
Melyek magyar kezekben hő magyar vért
Fognak kegyetlen módon ontani!
Mióta jó templomba már a gyilkos?

HARCZOSOK.

Ah! . . .

BERTALAN.

A gyilkos, mondom, öldöklő vasát
Megszenteltetni! Salamon vitézi,
László királyunk ellen pártütők! . . .

OPOS.

Ne folytasd, tisztelendő püspök. —

BERTALAN.

Hallgass

Opos! te rád száll első átkom,
Ki annyi pártütő vezére vagy . . .
Le, mind e fegyverekkel . . . Isten átka
Zúduljon arra, a ki fölveszi.
Kain átka verje meg az átkozottat,
Magyar létére a ki nemzetére
Magyar hadakra kopiát emel!

(A harczosok közül néhányan leejtik fegyvereiket.)

OPOS.

Hitványak! Ez hát hűség-esküvéstek?
Így buknod kell királyom.

CHARITAS.

Elbukik!

ZSÓFIA.

Ah! Hála Isten!

A HARCZOSOK EGY RÉSZE.

Menjünk.

MÁSİK RÉSZE.

Nem . . . maradjunk!

(*Künn erősbödő harsona szó.*)

VIII. JELENET.

Előbbieik. Cserei (kivont karddal, sisak nélkül beront).

CSEREI.

Hol itt Opos! Az Isten szent nevére!
Jer! Elveszünk! László megtámadott.
Derék-hadunk megbontva . .

OPOS.

Hallottátok?

BERTALAN.

Az Isten átká arra, a ki megy!

OPOS.

No hát — szakadjon rám az Isten átka —
 Azt elbirom . . . de a gyalázatot,
 Hogy hű vezérem csúful veszni hagytam
 Nem birja el becsületem . . . Legyen.
 Kövessen átok, jó! — elkárhozom,
 De becsülettel kárhozom . . . gaz módra
 Püspök, menyországodba sem megyek!

(El. Tar, Kenéz, Solom és Csereivel, néhány harczos követi, néhány, leejtett fegyverét fölszedve, jobbra, a Zsófia csatlósai mögé vonul.)

CHARITAS.

(Áldásra emelt kezekkel utána akar rohanni. — Assunta visszatartja.)

IX. JELENET.

Bertalan, Assunta, Charitas, Zsófia. Irmgard, zárdanők, csatlósok, néhány hátramaradt harczos.

BERTALAN.

Az úrnak áldozatja közelít.
 Leányom! kész vagy-é az esküvőre?

CHARITAS.

(A püspök elé járul, ki az oltárlépcsőn áll.)

ASSUNTA.

(Támogatja megindulással.)

Most légy erős . . .

BERTALAN.

(A mint Charitas felé fordul, eléje járul más'elől Zsófia.)

Ki vagy ?

ZSÓFIA.

(Fátyolát félreveti : Letérdel :)

Az átkozott

Testvérgyilkosnak esketett neje . . .

BERTALAN.

Kiről beszélsz ?

ZSÓFIA.

Arról, kinek kardjára

Átkot mondottál — s mondok magam is . .

BERTALAN.

A neje vagy ? . . Átkodról ismerlek föl,

A mely fejedre hullik vissza . . Nékem

Tisztem szerint kell pártütést lezúznom
 S térítenem megtévedt lelkeket,
 De néked őt átkoznod nem szabad.
 Te azt esküdted, hogy jó s balsorsában
 Mellette léssz, s királyi pompájában
 Ha résztvettél, most oldalán helyed
 Ha hitves névre számot tartani vágyol.

ZSÓFIA.

Nem vágyom én — nagy Istenemre : nem —
 Feloldoztatni kérem a kötést,
 Mely e gonosztevőhöz fűz erővel ;
 Van canon arra, hogy a vérbűn old.
 Megoldja hát a házasságkötést is.

CHARITAS.

Ó ez az asszony ! — s ennek áldozott fel !

BERTALAN.

(*Szigorúan, nyugalommal.*)

Meg . . Azt megoldja . . S addig, mig megoldja
 Eredj . . E zárda csendje jó neked.
 Imádság és vezeklés hozza helyre
 Mit önmagad vétettél . . . s ellene. . .

ZSÓFIA.

Én büntelen vagyok . .

CHARITAS.

Ő . . . büntelen ! —

BERTALAN.

Jaj annak, a ki vakmerő szavával
 Így mondja büntelennek önmagát.
 Az Ur, a szentek, az apostolok
 A bűnbánattal kezdtek üdvözülni
 S irgalmat kérve, mély alázatukban
 Magasztalá fel őket Jehova.
 .. Vigyétek ezt a nőt .. ki e helyen
 Nem úrnő, nem királynő, csak vezeklő,
 A bűnbánók zord czellájába . . . Ott
 Talán le tudja vetni gög-mezét.

ZSÓFIA.

Mindent . . ha ezt a frigykötést megoldja . .
 S ha megment tőle — a kit gyűlölök !

*(El Irmgarddal az oltár mögé.) (Csatlósok és harczosok a jobb
 portálén eltávoznak.)*

CHARITAS.

(Mialatt Zsófia büszkén elvonul.)

Ez volt a hitves . . s itt az áldozat . .

X. JELENET.

*Előbbiek. Zsófia. Irmgard, csatlósok s har-
cosok nélkül.*

ASSUNTA.

Most térdre hullva kérjük én nővérim
Az Úr áldását ő reá (*Charitasra*) s reánk
Távozzon el lelkéből minden földi
S az ég első sugára hull fölé!

(*Assunta, zárdanők letérdelnek félkörben.*)

KAR.

Légy jelen, kegyelmes Isten
Ki szívekbe látsz s ítélsz . . .
Öntsd el kérő híveidben
Szebb világod jobb hitét!

BERTALAN.

(*A halkán énekelt kar végső sorainál kezdi.*)

A béke Istenéhez fordul lelkem
Hogy küldje szent galambját most alá.

(*Künn harci harsona. Charitas összerezzen.*)

S mig künn az árulók vasát letörte
Szívökbe vervén önön fegyverök, —

CHARITAS.

(Kétségbeesett sikolylyal felugrik.)

Jaj! . . tán e perczben hullik le lováról,
 Tapossák László ércszögű patkói.
 Kiömlő vére porba foly s szemét
 A megtörő szelid szemet, nincs senki,
 Ki áldó jobbkezevel fogja bé . . .

(Zokogva térdre rogy.)

MIND.

Ó Charitas!

(Nagy megindulással s ijedelemmel feléje tódulnak.)

BERTALAN.

Leányom! itt az Úr arája vagy.

CHARITAS.

Nem! Hitszegő volnék, mint más arája
 Mikor csupán csak őt imádja lelkem,
 A balsors-üzte nyomorultat, őt,
 Ki mig ragyogva fénylett: megvetett,
 De kit balsorsban én el nem hagyok.

(Fel akar kelni, zárdanők segítik.)

BERTALAN.

Leány! E káromló beszéd kit illet?

ASSUNTA.

(Charitas felé akar indulni.)

XI. JELENET.

Előbbiek. Tar, Kenéz, Solom, Opos, harczosok.

(Részint sisak nélkül, némelyek átkötött fövel, tört pajzsával, dárdával, mint futó had nyomulnak be a bal portálén, mire a jobboldali ajtó is megnyílik s az előbb eltávozott csatlósok, harczosok megjelennek. — Később Salamon rohan be.)

ASSUNTA.

Irgalmas Istenem ! Mi ez ?

HARCZOSOK.

(Vegyesen, berohanás közben)

Siess . . .

Ez templom . . . menhely . . . itt megállhatunk . . .
Jerünk ! . .

SALAMON.

(Tört karddal, tépett ruhában berohan.)

Te Isten ! hogyha összezüztál,
Adj hát egy talpalatnyi kis helyet,
A hol nyugodtan meghalnom lehet !

CHARITAS.

(Ki Assuntával s a zárdanőkkel az oltár lépcsőjén fölemelkedik s Bertalan püspökkel a lépcsőzet felső közép terét foglalja el.)

Ah! Isten! ő!

BERTALAN.

Némulj el!

ASSUNTA.

Elveszited!

SALAMON.

Ez mindaz, a mit megmenthettem . . ez
S e kis maroknyi had . . Nos, menjetek,
Oszoljatok a nagy világ felé
Mi sem köt hozzám . . Nincsen semmim többé,
Csak az az átok, a mely elkisért . .
E sebesült kar többé mit sem adhat
S e tört fegyverrel kit sem sújthatok le . .
Hát hagyjatok ti is bukásom szélén
Úgy, mint az Isten engem elhagyott!

HARCZOSOK.

Jerünk . .

OPOS, KENÉZ.

Nem én . . .

TAR, SOLOM. (*Csillapítva.*)

Király . .

BERTALAN.

El innen . . El !

Kit Isten átka üldöz : pártütő,
S ne várjon menhelyt Isten hajlokától.
Ki e szentélyből, pártos Salamon !
Te meggyaláztad esküvéseidet,
Te elvesztetted koronádat, sárba
Tapestad lelked legszentebb hitét,
Fegyvert fogtál László személye ellen,
Meghasitottad ország czimerét —
Ki innem, átkozott . . Itt nincs helyed ! —

SALAMON.

(*Sötétben megfordul, csonka kardját leejti.*)

Ha üldözött madár, keresztre száll
Ha fenevad sírdombra menekül,
Ha a menekvő szarvas, erdő vadja
E küszöbön keresztül ide ér :
Vadász nyilat rá nem bocsát tovább.
Ti, durva üldözői bús lelkemnek,
A koronája fosztott Salamont
Oltár előtt is kész vagytok taposni,
S a ti vallásotok a szeretet ?

Úgy hát legyen megátkozott az oltár,
 A melynek papja vagy . . úgy dőljön össze
 Az istened-tartó menyboltozat
 S zuhanjon porba, mint a hamis bálvány
 A könyörületet arczúl verő Úr,
 Az a te Istened . . Ha ő megátkozik :
 Én visszasújtom rá a szörnyű átkot.
 Nem tartozunk egymásnak semmivel —
 A koronát elvetted, hamis Isten . . .
 Im, vedd e kardot vissza . . vissza mind —
 (Az oltárlépcső elé sújtja kardját.)
 Adjon kezembe újat a pokol ?

MIND.

(Az elszörnyedés kiáltásával.)

Ah ?

OPOS (Hozzá siet.)

Jó uram !

BERTALAN.

Bélpoklos ! El ha mondom !
 Ha nem még : kardra, hiveim . . . E hely
 Véres engesztelést kíván —

CHARITAS. (Sikolylyal.)

Uram !

SALAMON.

E hang!

CSATLÓSOK, HARCZOSOK.

Rajta! (*Vont karddal indulnak ellene.*)

OPOS.

De testemen keresztül!

(*Kenéz, Tar, Solom, Cserei — eléje vetik magokat.*)

XII. JELENET.

Előbbiek. László király.

(*A bal portálén megjelenik. Az oldalablakból fényes sugár esik rá.*)

LÁSZLÓ.

Vissza.

Megálljatok.

(*Mind döbbenve, tiszteletteljes megalázkodással állnak meg s tekintenek rá.*)

SALAMON.

László király!

MIND.

Urunk!

LÁSZLÓ.

Ne bántsa senki . . ne üldözze senki,
 A templom szent oltalma menedékhely,
 Azt meg ne bántsa durva földi szó,
 Ítéleted kimondva, Salamon.
 A végkisérlet szörnyű csalódása
 Tán megtéríti gőgös lelkedet,
 Megfosztva czimeredtől, s czimeidtől
 Száműzve menj, a szent föld bús kövéig
 S ott nyerj, ha tudsz, még bűnbocsánatot.

SALAMON.

S nem félsz, hogy a tiport féreg harap,
 Hogy még a porból is föl, újra kél ?
 Terem vas még a bérczek mélyiben
 S lelkemben éjsötéten forr a szégyen !

MIND.

Ah !

LÁSZLÓ.

A ki István szent trónjára ül
 Törölje lelke mélyiből e két szót
 Hogy «félelem» és «gyűlölet.» — Eredj
 Legyőzött, koldus és fegyvertelen,
 Kiről lefoszlott a végső remény-lomb

A lelken villámaink nyomával —
Eredj? . .

CHARITAS.

(Az utóbbi beszédek alatt küzdve magával, előre tör.)

Megállj!

*(Kitépi magát Assunta tartóztató karjaiból s Bertalant, ki tiltó
mozdulattal áll, elodázza magától.)*

BERTALAN.

Mi az! E főt ne érinsd!
Az Isten átká ül tiport fején . .

(Mind, Opos kivételével elvonulnak tőle.)

MIND. *(Felzúgva.)*

Az Isten átká . .

CHARITAS.

S ülne bár fején
A kárhozatnak minden szörnyü terhe:
Én mégis átölelném . . El veled
Te nyugalom ruhája —
*(Letépi zárdaruháját, s egyszerű fehér mezben, leomló hajakkal
áll középen, a meglepett Salamon mellett.)*

El, hazug dísz,
Te síri fátyol . . Én föltámadok.
A míg hatalmas voltál, míg tiportál,

Mig megvetettél . . imádkoztam érted
 S feledtelek . . most, hogy a sors legázol,
 Hogy koldus, elhagyott — földönfutó vagy :
 Most lelkem újra hévvel átölel
 Megosztom véled a koldusbotot!

(László királyhoz.)

Király . . én száműzését im megosztom
 Én, Charitas — megosztom átkait!

SALAMON.

(Kötő szenedélylyel öleli át.)

Te ! ?

MIND.

(A legnagyobb meglepetés kifejezésével.)

Charitas ! . .

SALAMON.

Veled kivívom újra
 A menyországot is, ha elveszett!

(Indul Charitással a jobb ajtó felé. Nehányan, köztük Bertalan, útját akarják állni, néhány harczos rá akar támadni, de László király tiltó mozdulatára utat nyitnak neki; a függöny legördül.)

MÁSODIK FELVONÁS.

(Szín: Trónterem László király fejedelmi házában Székes-Fejérvárott. A szín baloldalán egy lépcső-magasságban áll a trón, mennyezetén az Árpádok czímerével. Szemben a trónnak a kápolnához vezető folyosó bejárata. A hátsó függöny közepe boltíves, széles kijárással, melyet földig érő függőnyszőnyeg takar. A függöny felgördültekor László király trónon ül, s annak karjaira támaszkodva, előrehajoltan figyel Edeling lovag szavaira. Mellette ifjú zászlós urak, országnagyok, apródok. Előtte a szín középterén a keresztes-hadak vezéri kardját hozó követség.)

I. JELENET.

László király, Edeling, Lambert, Thun, Roderik lovagok, a nádor, zászlós urak, apródok, papok, kíséret.

EDELING.

Arczulesapás a nép örök hitén,
A meny-boltjára vésett szemrehányás,
A melyet égre nézve olvasunk:
Hogy Isten sirja, szent Jeruzsálem
Pogány kezekbe' van! Fölkelt azért
Európa népe, s Péter trónusáról

Áldást könyörgve haddal indul ime,
 Hogy visszavívja a szent hantokat.
 S midőn vezér után tekint körül
 Szemünk, keletnek trónusán akadt meg,
 Melyen dicsően trónolsz, nagy király.

(Roderik lovag előlép, vánkoson a vezéri karddal.)

Fogadd el azt az Úr Jézus nevében.
 És kardod Betlehemnek kulcsa lesz!

(Mind féltérdre ereszkednek, Edeling a kardot felveszi s a trón lépcsőjén, féltérden, László felé nyújtja.)

MIND.

Eljen László király!

LÁSZLÓ.

Engedje Isten

Hogy fölvehessem és forgassam azt.
 Ha rendelése más: meghajlik imé
 Alázatos szívünk az Úr előtt!
 Fel mind tehát *(felkelnek)*.

S ne ember trónja mellett,
 De Isten szent oltára zsámolyán
 Rebegjünk hálát győzedelmeinkért, —
 A pártviszály letört hydrájáért —
 S keressük azt a rejtett ihletést,
 A mely e kardra méltóvá teszen!
 Előre most, a kápolnába mind

A Te deum hangozzék s deprecamur —
A mult idők — s jövődő harczoekért!

(A papok előre indulnak, a követség mély meghajlás után követi őket, majd a zászlós urak. Az apródok a kápolna-folyosó ajtajáig mennek, ott megállnak, a királyra várva. Nehány úr, Kenézzel, Csereivel és Tarral, a közép-kijárat jobb- és baloldalára csoportosul. A király a kápolnába megy. A szín pár pillanatig üresen marad.)

II. JELENET.

Charitas (mint vándor hegedős), Salamon (zarándokruhában a középbejáratnál megjelennek.

CHARITAS.

Csitt! Lépj be halkan . . . senki sincsen itt.

SALAMON.

(Köpenybe burkoltan, komor tekintettel belép, körültekint.)

Nincs . . . senki . . . és én lopva, titkosan

Mikép a tolvaj — béosonhatok . . .

Légy üdvöz, fejedelmi csarnokom!

Letünt dicső időm tanúja! Üdv!

Köszönt a rongyban bujdosó, a koldús —

Köszönt a porbatiprott Salamon.

CHARITAS.

Ne így . . . ne így . . .

SALAMON.

(A trónt megpillantva.)

Itt állsz te is még? trónom?

Hol egykor élet és halál urául

Köszönte egy nemzetnek hódolása . . .

Ma? ó . . .

(Arcát kezeibe rejti.)

CHARITAS.

(Aggoda'ommal hallgatást int, körüljár, mintha kémelné, ha nem jön-e valaki.)

Ne szólj . . . csakhogy megérkezén!

SALAMON.

(A trónhoz megy, karfáját megragadja.)

Hitvány fa . . . durva mívészek munkája,

A melyben istenek képmása ül . . .

Teérted szegte esküjét apám?

Teérted választott kard s korona

Között Várkonyban Béla? Hát te vagy

A legnagyobb boldogság e világban —

S fölötted ülni — Istenné teszen?

Nem! Az az érzés — az a jog s erő,

A mely azokban lángol, kik terajta

Trónolnak — az a villám jobbkezünkben,

Az volt szomjas szívemnek üdve, vágya,

Melyért áldoztam egy fél életet . . .
 Te vagy, te vagy a vérfolyam forrása,
 Az átkok méhe, melyben megfogannak,
 Hogy egy országnak szüljenek halált.

CHARITAS.

Örjöngsz!

SALAMON.

Nem . . . ó nem! tiszta öntudattal
 De vérbe mocskolt lélekkel panaszlom
 Silány keservemet — hogy im, ezért,
 E trónért keltem ember s Isten ellen,
 E trónért öltem testvért — vétkezém
 S el tudnék hajh, kárhozni még miatta,
 Én — vesztett koronámnak koldúsa!

*(Az utóbbi szavak alatt megroskadó térddel a trónlépcsőre rogy
 s zokogva a trónszékre borul.)*

CHARITAS.

(Hozzásietett, vállára hajolt.)

Én édesem . . . szerelmesem . . . királyom!
 Miért e könny elérhetetlenért?
 Nem esküvéd-e vissza mind ez álmot?
 Nem mondtad-e, hogy kárpótollak én?

SALAMON.

(Lassan föltekint, Charitast megpillantva, kezét megragadja. Majd két kezével fejét keblére vonja, hosszasan homlokon csókolja s lassan felkél.)

Minden dicsőségem — szemed sugára,
Minden boldogságom — szívedben él,
Mennysorságom — kezedbe van letéve
S lelkem — lelkedben üdvezül csupán!

CHARITAS.

Ó én vitézem . . . életem . . .

SALAMON.

Az . . . az . . .

Te életed . . . mi volnál nálam nélkül?
Az, a mi nálad nélkül én . . . üres
Lelketlen test, mely bolyg, a mig lerogy
S elporlad . . . Nem te bujdosál-e vélem.
Nem vándoroltál tüskön, avaron,
Borongós éjszakában oldalamnál? —
S mikor a dúvad, az útszéli rabló
Reám tört: testeddel védelmezél,
Hogy álmaimban meg ne öljenek.
. . . S emlékezel — mikor viharzó éjjel
Szilaj mennydörgés robbanási közt
Villámkigyók cikáztak égből földre —

Ide szorítám reszkető fejed,
 Ide, szívemre s túlharsogta szóm
 Az égiháborút: hogy ide sújts —
 E főre, szívre vágj tüzeddel, Isten —
 De megkiméld ez angyal szép fejét . . .
 Így vándoroltunk . . . s ezt feledjem én?
 Nem . . . hogyha még van, a miért kívánom
 S követelem az Istentől hatalmát:
 Ugy azt teérted vágyom birni még —
 Hogy téged úrnővé tehesselek.
 S ha van boszuló Isten . . .

CHARITAS.

Nincs . . . ne legyen —
 Csupán gyógyító és irgalmas Isten
 Ismer szívem s ennek megesküvél,
 Hogy nem töröd meg üdvömet, hogy nem kelsz
 Az ég s a föld törvénye ellen újra . . .
 Megemlékezzél reá: mert Charitas
 Ez áron adta üdvét el — neked!

SALAMON.

(Lassan féltérdre ereszkedik előtte.)

S ez áron vettem tiszta mennyországot —
 Ez áron tűrök minden szenvedést —
 Mert Charitas szerelmét kaptam érte
 S nincs trón, — a melyért fölcserélem azt . . .

CHARITAS.

(Kötő ő örömmel átöleli.)

Ugy győztem . . . s újra élek . . .

SALAMON.

(Felkél s öleléséből kibontakozva, a trón felé fordul.)

Fadarab,

Te pór-kezeknek alkotása . . . Átok

S czudar bűnöknek máglyája *(megragadja a karfát)*
ne kísértis . . .

(Súgva.)

Oroszlán-körmeid lelkembe vágta —

De hadd vérezzem . . . *(Charitast keblére vonva.)*

Charitas enyém !

Habár az Isten alkotása volnál,

Csak őt ölelné át karod — miként

Az én szerelmes két karom . . . *(Kötörve.)*

Hatalmat !

Hatalmat nékem ! *(Meglöki a trónt.)*

CHARITAS. *(Rémülten.)*

Istenem ! te őrzöngsz . . .

SALAMON.

(Mereven tekint maga elé. — Charitas ijedten megfordul.)

CHARITAS.

Csitt . . . léptek . . jönnek . . el . . sietve innen !

SALAMON. (*Eszmélve.*)

S miért fussak én el innen . . nem megyek . .
Vagdaltatok szét itten . . lába mellett . .

CHARITAS.

Én értem . . értem ! (*Könyörögve átöleli.*)

SALAMON.

(*Hosszan rátekint, egészen föleszmélve.*)

Éretted . . valóban . .

Legyen meg . . rejtőzzünk . . jerünk . . vezess hát.

(*Indulnak az oldalkijárat felé.*)

CHARITAS.

(*Salamont magával vonva.*)

Igen . .

SALAMON.

(*Menetközben öklét emelve, mintegy átkozódva a trón felé.*)

Saját királylakomnak koldusát !

(*El mindketten.*)

III. JELENET.

Simon, majd Adelaid királyné.

SIMON.

(Betekint Salamon s Charitas távozása után s óvatosan belép.)

Szegény öreg nő . . . a király elé
Kiván járulni . . . Hogy jelentsem őt be ? . . .
Ah ! A királyné ! ezt a jó sors hozta !

(Adelaid királyné két apróddal a bal oldalajtón belép, a kápolna felé tart.)

SIMON. *(Eléje térdel.)*

Fenséges asszony !

ADELAID.

Nos, mi az Simon —

SIMON.

Nincs bátorságom kérni a királyt,
Hogy egy öreg, mély gyászba öltözött nőt
Hallgatna meg.

ADELAID.

S miért ?

SIMON.

Templomba ment.

ADELAID.

Épen templomba indulunk mi is,
Ha gyászos és szegény e nő: megmondom
S László imáját is félbeszakítja,
Csakhogy segítsen szenvedőt s szegényt.
Csak várakozzál!

SIMON. *(Kézet csókol.)*

Áldott jó királyné.

ADELAID.

(Búcsút int, Simon arcát megsimítja, s el apródaival a templomba.)

IV. JELENET.

Simon egyedül, majd László király.

SIMON.

Habár merész

A játék . . . mégis . . . nékem is van
Szegény anyám — ő érte, megteszem!

LÁSZLÓ KIRÁLY. (*A kápolnából jő.*)

Zavarnak — áhitat között — az Úr házában.

SIMON.

Egy gyászos öreg asszony és egy ifjú,
Fejedelmi hölgy kíván eléd borúlni
Könyörgve —

LÁSZLÓ.

Most . . .

SIMON.

Mindenki tudja, hogy
László király alattvalói éj s nap
Eléd könyörgve szabadon jöhetnek,
S így ne csodáld, uram. —

LÁSZLÓ. (*A kápolna felé mutat.*)

Isten az első.

SIMON.

Az Isten is nyomorra néz legelsőbb
S ez agg asszony, szegény, úgy megzokog . . .

LÁSZLÓ.

Legyen . . . Sietve.

(*Simon hirtelen félrelebbenti a függönyt.*)

V. JELENET.

László, Simon, Anastasia, Zsófia.

(A félrehajtott függöny mögött büszkén fölemelt fővel, fejedelmi díszben Zsófia, — mellette mély gyászban, meggörnyedten Anastasia áll.)

SIMON.

A király fogad.

(Anastasia, Zsófia belépnek. Anastasia jobb, Zsófia balfelől a középen álló László mellett.)

LÁSZLÓ.

Ti együtt?

ANASTASIA.

Megtudám, hogy ez az asszony
Fiam fejére újabb átkot forral
S a betegség kór-nyügeit levetve
Megtörve, félholt, szenvedő tagokkal
Eléd vonszoltam magamat király,
Hogy könyörögjek . . .

ZSÓFIA.

Drága fiadért,
Az árulóért, pártütőért, ugy-e

Ki romlást forral jó királya ellen
S ország nyugalma't háborítja meg!

LÁSZLÓ (*Zsófiához*).

Valóban . . . Férjedről beszélsz ?

ZSÓFIA.

Uram . . .

Sem Isten, sem halandó emberek
Törvénye nem köt engem hozzá többé.
Nekem meghalt ez ember . . .

ANASTASIA.

Nyomorult.

Ki koronája sugarát megosztád,
Ki trónon ültél véle egykoron,
Ki csókolád, ölelted s azt hazudtad
Hogy szereted! . . .

ZSÓFIA.

Valóban : azt hazudtam,
Az Isten megzavarta eszemet,
Hogy ily kötésre nyujtsak jobbkezet,
A melynek láncza a pokolba nyult le
Ottan kovácsolá a kárhozat!

LÁSZLÓ.

Az Isten köt frigyet, nem a pokol,
De azzá lesz a frigy — ilyen kezekben.

ZSÓFIA.

Uram . . . te vádolsz . . . én nem érthetem
Nagylelkűségedet . . . E Salamon,
Ki mint a villám majd itt, majd ott csap le
S nyugtalanítja békés hiveid,
Lázongva forral újabb terveket —
Tenéked közönyös? Te fejedelmi
Mosolylyal nézed összeesküvését,
A mely nyugalmad háborítja meg?

LÁSZLÓ.

Nyugalmamat? nem . . . Az erős oroszlán
Nem kel birokra a hiúzzal. Nékem
Az összeesküvőhöz nincs közöm.
Levertük Salamont derék csatában
S én nem felejttem azt, hogy ő király
S e trónon itt elődöm. Nem felejttem
Hogy rokonom, s lovag . . . testvérbarátom,
Kivel harczoltam tíz erős csatát
És Cserhalomnál hőssé avatám . . .
Lenézni nincs jogom . . . Ha elbukott
. . . Szegény . . . van szánalom, mely visszatartja
A rája fent gaz orgyilok vasát . . .

ANASTASIA.

(Féltérde ereszkedik.)

Te szent király . . .

LÁSZLÓ.

Ne gúnyolj, asszonyom . . .

Egy szent a földön s ez : a szeretet.
 Legyen bár még oly durva külső mezben.
 Örökké szent az édes szeretet. —
 Az ifjú hő szerelme, — deli nő,
 A hitves indulatja . . . de legszentebb
 Az ősz anyának üldözött szerelme,
 Mely megvetés és eltaszítatás
 Után is mint a láng, lefojtva bár :
 Kitör s szerelme tárgyát átkarolja.
 Kelj föl, fejedelmi asszony . . . szent e földön
 A fájó, hív anyai szeretet . . .

ZSÓFIA.

Tehát e nő szívében több az érzés,
 Mint jog s fellázadás az én szívemben ?
 Tehát a bölcs király nem látja bé,
 Hogy e kötés egész világ előtt
 A porba sújt és megaláz ? E frigy
 Mely Salamonhoz köt : lelánczol engem
 Egy hullához, egy tébolyulthoz, ó mert

Megbízható hírek szerint tébolygva,
 Őrülten jár tépett ruhában szerte
 A messze bércek erdőségiben
 És eszelős üvöltés rémzajával
 Ijesztgeti a rejtező vadat.

LASZLÓ.

Megtébolyult . . .

ANASTASIA.

Ó könyörülő Isten

S mellette nem vagyok . . . Király! bocsánat,
 Irgalmat és kegyelmet a szegénynek,
 Hadd hozzam vissza őt illő körébe
 Zárd újra Visegrádnak kőtornyába
 Örök fogoly gyanánt — ott nem leszen
 Oly nyomorult, mint ott, a rengetegben. —

ZSÓFIA.

Hisz Charitasod véle van . . .

ANASTASIA.

Vele.

S megáldja Isten érte, hogy helyedben,
 Te átkozott: van, a ki majd befogja
 A haldokló megtört szemét —

LÁSZLÓ.

Elég . . .

ZSÓFIA.

Nem, ó király . . . e megbántásokért
Henrik király leánya elégtételt
S orvoslást követel . . .

ANASTASIA.

S orosz Jaroslaw
Fejedelmi sarját büntelen sérthetted?

ZSÓFIA.

Ejh, durva észak zordon fajzatát —

ANASTASIA.

S te a hon ellenének lánya vagy . . .

ZSÓFIA.

Ne ingerelj *(tőréhez kap)* a germán sasfajok
Karmát megérzed —

ANASTASIA.

Ide szűrj . . . *(keblét kitarja)*.

Fiam

Után az anyját . . . képes vagy reá.

LASZLÓ.

(Intő mozdulattal közbelép.)

Elég . . . Ne érints fegyvert, bűnös asszony,
 Kit rokonunkká tett a balszerencse —
 Kinek szívébe látnom iszonyat. —
 Megismerém a gyűlölség okát,
 A mely az elbukottól válni kész.

(Kézét megragadja.)

Vagy azt hiszed : László király szeme
 Nem hatja által orgiáid éjét,
 S Lambert lovag szívébe nem hat el?
 Vigyázz te nász-ágy megfertőztetője,
 Ki az Árpádok átkát kétszerezve
 A hitves-hűséget beszennyezed . . .
 Családomon egy áldás és egy átok
 Varázsa ül . . . Vazúl élőhalottan megvakítva
 Péter rettentő börtönében . . . itt . . .
 Fejérvártt . . . szemvilága nélkül . . . Endre
 A harczmezőn, harczolva Béla ellen
 Vérezve hullik el . . . Salamon atyja
 Pogány versengés vértavában gázol
 És Salamon — kit Erneyi s Vida
 Testvér-viszály örök harczába dobtak
 S kit most bukása örületbe vitt . . .
 Imé : az átok . . . ezzel szemben egy
 Nagy áldás : a bocsánat szent kegyelme

Szelid galamb gyanánt ül század óta
 Kormányozó Árpádok lelkein.
 Ez lesz az én erényem is. S azért reszkessen
 Ki ezt a szent erényt beundokítani
 S bosszúra ingerelni vakmerő.
 Árpádok átkát Szent István áldása
 A béke és bocsánat oldja fel!

(Eltasztatja Zsófia kezét.)

ANASTASIA.

Isten küldötte vagy . . .

ZSÓFIA.

(Mély megszégyenüléssel.)

Bocsáss tehát el . . .

LASZLÓ.

Nem úgy, rokon . . . Lambert lovag e naptól
 Szolgálatomban áll, hogy fejedelme
 S parancsoló vezére én lehessenek.
 Te itt maradsz körünkben, míg ez ügy
 Eldöntve nincs . . . Nem engedem tovább
 Király-elődöm nászágyát taposni,
 A hitves-eskü lánczát tajtékozva
 Mardosni, míg el nem ítéltelek.
 Ha férjed él — ha tébolyult, te nője
 Vagy és maradsz . . .

ANASTASIA.

Irgalmas Istenem . . .

Te megbocsátasz . . .

VI. JELENET.

* *Előbbiek. Simon.*

SIMON.

Kegyelmes királyom

Poros lovag kidőlt lováról száll le

S könyörg, bocsássák őt eléd . . .

LÁSZLÓ.

Neve?

SIMON.

Opos . . .

ZSÓFIA, ANASTASIA.

Opos ?

LÁSZLÓ.

Sietve . . .

SIMON.

(*Függöny felé siet:*)

Itt van . . .

LÁSZLÓ.

Jőjjön.

VII. JELENET.

László, Anastasia, Zsófia, Opos, Simon.

OPOS.

(*A függönyt kétfelé választva, hirtelen belép.*)

A számüzött tért vissza . . . (*féltérde ereszkedik.*)

LÁSZLÓ.

És hogyan ?

OPOS.

Mint hirnöke a volt szegény királynak
Kihöz törhetlen, szent hűség csatol.

LÁSZLÓ.

Te véle voltál . . .

ZSÓFIA.

Merre ?

ANASTASIA.

– Él-e? mondd!

OPOS.

Követtem őt a szép magyar hazának
 Határaig . . . Százszor fogott az úton
 Fegyvert magára . . . Jobbom és a lányé,
 Ki vész- s viharban elkísérte őt,
 Kitépte sokszor öngyilkos vasát
 Kezéből . . . Ott, a bús magyar határon
 A földre omlott . . . Sírva leborult,
 Megcsókolá a barna hantokat,
 Hiszen hazája volt . . .

ANASTASIA.

Fiam . . .

LÁSZLÓ *(megindulva)*.

Elég.

ZSÓFIA *(tompán)*.

Hová menekvék?

OPOS.

Nem Canossa-vára
 Felé, hol Henrik bátyád visszasírta gögjét . . .

ZSÓFIA.

Ah! vakmerő!

LÁSZLÓ.

Opos! Követ-személyed
Sérthetlen pajzsa mért fed durva sértést
Nő ellen?

OPOS.

Ó, mert láttam Salamont
Búcsúzni e haza határitól,
Láttam zokogni Magyarország földén
A melynek egykoron királya volt . . .

LÁSZLÓ *(szigorún)*.

Most én vagyok . . . Felejtet ezt, Opos?

OPOS.

Uram . . . bocsánat . . . Megbocsátasz nékem
És annak is . . . ki itt . . . király vala,
Ha megtudod . . .

ANASTASIA.

Szólj! —

LÁSZLÓ.

Meghalt? . . .

ZSÓFIA *(felriadva).*

Ha talán . . .

OPOS.

(Óvatosan, félve ejti a szót.)

Valóban, azt kell hinnem . . . Remete
Gyanánt bolyongva élt a rengetegben,
Hogy elhagyám, egy forró kérelmével
Tehozzád: engedj talpalatnyi földet,
Itt, e hazában, hol nyugodtan zárja
Örök, nagy pihenésre bús szemét.
. . . S a hogy sietve indulék — megállít
A Száva megdagadt folyója . . . Mig ott veszteg
Remélek apadást és átkelést. — Két vegliai
Pór jött köszöntve engem . . . ismerének —

(Vizsgálódva nézi László arcát.)

Mivelhogy többször láttak Salamonnal
A rengetegben . . . S azt jelenték —

ANASTASIA.

Nem . . . nem . . .

LÁSZLÓ.

Fejezd be . . .

OPOS.

Hogy nyomára nem lelének,
Tíz napja már, s a remete-tanyát

Elhagyva lették . . . Csak egy fakereszt
Volt ott letűzve frissen hantolt földbe !

ANASTASIA.

Jaj ! Jaj nekem ! *(Ieroskad).*

(Opos odasiet, felfogja.)

LASZLÓ.

Való ?

ZSÓFIA.

S ha sirja volna ! —

LÁSZLÓ.

(Hideg pillantással Zsófiára.)

Elég . . . Ott, Vegliának partjain
Kolostor áll . . . Néhány nap mulva mind
E helyre indulunk . . . a mogyoródi
Feldult kolostor asszonyát, Assuntát
Beigtatandók Vegliában . . . Akkor
Te is velünk jössz, Zsófia . . . *(Anastasiához)* S te is.
Ott majd itélek . . . Addig béke vélünk . . .
— A templom hív. Könyörgjünk Zsófia !

*(Int Zsófiának, s vele a kápolnába megy ; Simon kitarja az
ajtót. Zsófia daczos meghajlással követi.)*

VIII. JELENET.

Opos. Anastasia.

ANASTASIA.

(Oposhoz rohan.)

Meghalt . . . valóban ?

OPOS.

(Óvatosan körültekint.)

Ő nem ! él, s vele

Jó Charitas. S mióta ezzel él :
 Szent béke ömlik el egész valóján,
 Nemesb még, mint vala . . . igaz lemondás
 Szállott szívébe . . . Most azért jövék,
 Hogy a király száműzését visszavonva
 Kis földet adjon, hol nyugodhatik . . .

ANASTASIA.

Opos . . . Ki hálálhatja meg neked ? . . .

OPOS.

Ne . . . még ne szólj, nyugtán dicsérd napod'
 Ha forró lelke újra lángra csap
 S lerázza Charitas szelid bilincset . . .

ANASTASIA.

Az Isten óvja! . . .

OPOS.

Mégis : nyugtalan
 Vagyok . . . erővel el akart kísérni,
 Alig tudtam már lebeszélni őt
 S már Charitas se' birt vele . . .

ANASTASIA.

Reméljük.

Köszönjük ezt meg Istenünknek! *(Búcsút int Oposnak.)*

Áldlak!

(El a kápolna felé)

IX. JELENET.

*Opos egyedül, majd Tar, Kenéz, Cserei,
 Solom.*

OPOS.

(Szomorúan körüttekint. A trón felé megy.)

Koldulni kell kegyelmet annak, a kit
 Joggal megillet ez.. *(A trón felé tekint.)* Miért van így?

(Elfordul.)

El innen . . . nem jó itt nekem.

CSEREI, SOLOM, TAR, KENÉZ.

(Óvatosan a függöny mögül eléjönnek.)

Mi ez?

Ti itt?

(Mind igenlőleg intenek.)

Valóban? Salamonnak hadnagyi,
Az én barátaim?

CSEREI.

Hát mit csináljunk?
Kövessük Salamont a rengetegbe?

TAR.

Tetézzünk még gyalázattal nyomort?

KENÉZ.

László kegyelmet ad a megtérőnek . . .

SOLOM.

S itt is csak szolgálhatjuk a hazát?

OPOS.

S a gyomrotok kiáltó érdekét.
Ismerlek —

MIND.

Sértesz!

OPOS.

Mint ti Salamont.

MIND.

Hm . . . Hallgass meg . . .

OPOS.

Nincs . . . nincs mentségetek.

Tányérnyaló had, szélkakas sereg,

A mely a győzőnek pártjára áll

S elhagyja a bukott ügyet, mikor

Buktatni is segített . . .

MIND.

Mit ? Mi ?

OPOS.

Ugy van,

Ti.

CSEREI.

Csak Kenéz . . .

TAR.

De Cserei . . .

KENÉZ.

Tar is.

Meg Solom . . .

OPOS.

Jobb, ha nem vádoltok így
Senkit saját rossz sziveteiken kívül
A mely e helyre vitt . . . S azt hiszitek,
Hogy itt szeretnek ? —

CSEREI.

Már az bizonyos,
Hogy valami nagyon nem lelkesülnek
Miértünk . . .

TAR.

No, nem mintha görbe szemmel
Nem nézne ránk az udvar . . .

KENÉZ.

Még szerencse,
Hogy Salamonnak régi udvarából
Rajtunk kívül egy lélek sincsen itt.

OPOS.

Hisz az természetes . . . bukott király,
Elzüllött udvar.

SOLOM.

Az a pár öreg,
 Ki még ismerte Salamont, féléve
 Lenn, a horvát határon harezol. Itt
 Nem ismer minket senki.

CSEREI.

S Salamont?

SOLOM.

Azt még kevésbbé . . . E német lovaghad
 Sohsem láthatta szembe, csak hátával,
 Mikor futott előtte.

TAR.

S ez a László

A véneket távol kívánja innen
 S csak pelyhes állu ifjakat fogad
 Be udvarába . . . azok soh' se' látták . . .

OPOS.

(Közelbe inti őket magához.)

Annál jobb, hogyha nincsen itt barátja
 Még az sem, a ki arczát ismeri —

MIND.

Talán ? . . . Szólj ?

OPOS.

Szót se — és tudjátok azt,
Hogy mért kerüli agg tanácsadóit
S mért távolítja innen a király?

MIND.

Miért?

OPOS.

Felejtitek, ti ostobák
Hogy első Béla itt, e helyt, Fejérvártt
Hogy alkudott meg egyszer a pogányság
Gyűlésivel? László a jó keresztyén
Utálja a pogányság végnyomát is
S azért az aggokat, kiknek szívében
Még ott a bennetört pogány-gyökér.
Az ifjakat kivált azért gyűjtötte
Körébe, mert az papi nevelés
S mind a barátok fáráin tanult!
Ez az, mi Lászlónak kell . . . le Hadurral,
Egy Magyarország — a kereszt alatt!

MIND.

Hajh! mily igaz . . .

SOLOM.

Pedig milyen dicső volt
 A régi kor . . . Még láttam férfikorban
 A hófehér oltárt a bérczetetön,
 Hószőrű mént vihogva hullni el
 Kibuggyanó piros vérét kelő nap
 Sugárban fecskendve szétömlőni —
 Mig énekeltük, hogy: «Hadúr . . . Hadúr! . . .»

TAR.

S úr volt mindegyikünk a maga földén.
 Pap nem parancsolt. Nem kívánt adót.

CSEREL.

Nem ám . . . s még affölött miénk volt mindaz,
 Mit elfoglaltunk . . . a mit *(kezével zsebelést mutat)* —
hát elértünk —
 Szóval, hová kezünket rátehattük . . .

OPOS.

Már mint a rablás . . .

MIND.

Már az! az! . . .

KENÉZ.

Be kár

Hogy elmúlt már e szép kor, s vissza többé
Tán soh' se' tér . . .

OPOS.

Ki tudja ?

CSEREI.

Az való,

Hogy Salamon alatt lehetne még
Reményünk . . .

OPOS (*félre*).

Bármint, csak megnyerjem őket!

(*Fenn.*) S miért ne volna ?

TAR.

Még lehet remélni?

OPOS.

Meghalt-e Salamon?

SOLOM.

Nem . . .

OPOS.

S a mig él:

Király. Fejét korona érintette
S föl kenték. Így király.

KENÉZ.

És László? László?

TAR.

Ez egy nyeregben második lovas.

OPOS.

Egyik fölösleges . . .

SOLOM.

Hol a király?

OPOS.

Melyik?

SOLOM.

Te mondtad: egy van. Ez az egy.

OPOS.

Én jól tudom hol . . . Egyetértetek! . . .

(Kezőket fogja, összébb vonulnak, mialatt halkan szólnak.)

X. JELENET.

*Előbbiek, apródok, lovagok, nádor, Edeling, Lambert, Thun, Roderik, zászlós urak, a követtség, végül Anastasia, Zsófia s legutoljára, midőn mind sort képeznek, Anastasia s Zsófia s a nádor pedig a trón két oldalán várnak :
lép be László király és Adelaid.*

OPOS.

(Az apródok megjelenésekor.)

Vigyázz! Intésem kövessétek! — Széjjel!

(Hirtelen szétoszlanak, a sorba állva. Opos a trón jobboldalára áll Anastasia mellé.)

LÁSZLÓ.

(Középen állva marad.)

A háladás után, mi Istené —

Adjuk meg embereknek a vigalmat,

Mit örvendő természetünk kíván.

Az áldomást, ti jó urak, elődink,

A hét vezér szokása s hagyománya

Szerint megtartjuk! — Serleget!

(Az apródok arany s ezüst serlegeket adnak a vendégeknek.)

LÁSZLÓ.

(*A trónra lép s Oposzt megpillantva :*)

Vendégünk

Maradsz e nap, míg szólhatunk veled —

(*Opos meghajlik. László a trónon áll.*)

Elődeink megnyitva vérerők :

Serlegbe csorgatták a szent nedüt,

A mely e hont szerezte . . . E pogány,

Bár hagyományban tisztelt ős szokást

Im föld nedvére váltja a hívőbb kor,

Krisztusnak vérét borban tisztelő.

Azért e kelyhet im, jóvoltotokra

Ti trónomat megtisztelő urak !

Üritsük addig ezt, míg Moreának

Szent bérce lábán újra töltjük borral,

A mely a szent folyó földén fakadt !

(*Harsona-tus. A lovagok s udvar főlemelik serlegeiket.*)

OPOS.

Hatalmas, jó királyom. A magyar bor

Csak úgy pezsg igazán, ha cseppjét öntve

Magyar dal hangja fűszerezte meg.

Hivass elé, királyom, hegedőst

Hallják a messze föld szülöttei

Az édes-bús melódiákat, melyek

Árpádok sátorában hangzanak.

EDELING.

Valóban. Hallók a magyar dal hírét.

CSEREI.

(Egy csoportban, baloldalon az eléggületlenekkel.)

Vajh mit akar?

TAR.

Intéseit kövessük!

(Fenn.) Tedd meg, király.

LÁSZLÓ.

Legyen, ha nem pogány dal.

Simon, hivj hegedőst, ha van.

OPOS.

Velem jött

Egy ifjú és egy zarándok kísérője.

Útannak végén társam mindakettő.

LÁSZLÓ.

(Oposra jelentős pillantást vet.)

Ihlesse Isten ajkát! *(Az udvarhoz :)* Üljetek le!

OPOS.

(Meglepetve tekint rá, Anastasia kezét megragadja s figyel a belépőkre.)

XI. JELENET.

(A király leült trónjára, az udvar elhelyezkedett, Anastasia, Zsófia a trónlépcső két oldalán karos ülkébe helyezkedtek, a követek, papok, országnagyok egy része leült, más része áll. Az apródok a trón lépcsőjére ültek. A közélet szabad.)

SIMON.

(A középbejárás függönyét félrevonja, mögötte Charitas most már előbbi, egész természetét elföldő köpenye nélkül, fiú-öltözetben, kobozzal, leomló hajjal; vele zarándok-ruhában, Salamon, vállán lant függ. — Lassan előre jönnek. Salamon az ajtó mellett leül, lantjára hajlik.)

CHARITAS.

(Középen áll; félve, zavarodottan tekint körül.)

ANASTASIA.

(Rémülten Oposhoz hajlik. Opos hallgatást int.)

ZSÓFIA.

(Lambert lovag felé fordul és súgva beszél vele.)

LÁSZLÓ.

No, rajta ifjú; szólj: miről dalolsz?

IFJÚ UDVARNOKOK.

Frisset! vidámat!

NÉMET LOVAGOK.

(Egymás között szólva, várakozással fordulnak Charitas felé.)

NADOR. *(Komor tekintettel.)*

Jó.

LÁSZLÓ. *(Részvétellel tekint rá.)*

Legyen . . . ha tudsz.

CHARITAS.

(Megpendíti a lantot — mosolyogni igyekszik — körülnéz és Salamonra tekintve, arcza elborul, lantját szalagjára bocsátja le, s arczát kezeibe rejtve, majd szemét megtörölve, mély fájdalommal néz újra körül.)

Kegyelmes jó királyom . . . nem tudok . . . !

LOVAGOK.

Nem tud! ?

IFJÚ UDVARNOKOK.

Ha! ha!

NADOR.

S miért nem ?

LÁSZLÓ.

Ó ne kérdd.

Ki kérdezné az éneklő madártól,
Hogy mit tud és mért nem dalol vígabban?

CHARITAS.

(Közelebb járul a királyhoz.)

Valóban, én királyom . . . bujdosó,
Hazája vesztett énekes madár én,
Kinek földulta fészket a vihar —
Víg énekektől ajkam elszokott —
(Hangja megtörik, zokogóvá lesz.)

Ez árva ajk mosolygni nem tanult,
Csak sírni tud s van rá oka elég.
(Erőt vesz fájdalmain.)

Csak egy dalom van . . . egy . . . de ezt az egyet
Király dicséretére, hon javára *(lelkesülten, hévvel)*
Magyar sziveknek én hadd mondjam el —
Hadd zengjem a csodát, melyet műveltél
Árpádok ős erénye . . . irgalom!
(Mozgás a csoportok közt.)

MIND.

Legyen! legyen! —

LÁSZLÓ.

(Székébe visszaül s arcát kezére támasztja, baljával int, hogy kezdheti.)

CHARITAS.

(Charitas középre áll, mind csoportokba verődve figyelnek.)

(Lantkiséret.)

István király koporsója
Kőből kifaragva
Fejérvárott, hűs kriptában
Koszorúkkal rakva . . .

Oda leszáll László király
Pecsétes levéllel;
István király koporsóján
Térdelve töré fel.

«Tudtul adjuk messze világ
Minden nemzetének
Hogy e naptól Szent Istvánnak
Zengjen hála-ének.

Befoglaltuk a nagy királyt
Égi koronába . . .
— Ezt a Szentlélek nevében
Rendeli a pápa . . .»

Leborúlnak, arczra hullnak
Lovagok, vitézek
Csak maga áll László király
Síró nép középett . . .

Nosza fel a kriptá kövét!
 — Száz erős kar mozdul,
 De a kő áll... Uram király,
 Ments meg a gonosztul!

Szentelt hamvát körmenetben
 Vigyük, szertejártván...
 Rajta!!... vas kar visszapattan,
 Nem mozdul a márvány...

Összezúg a nép, a rendek,
 Ezüstös vitézek...
 S szól egy ősz pap: «Engedd király,
 Hogy lelkedbe nézzek!

Nincs-e ott a nagy, nehéz kő,
 Mely a kriptát zárja?
 Legnehezebb szirt: a harag.
 Mert a mennyet zárja...

... S László király dőbbenve áll,
 Szók szívébe hatnak...
 «... Köszöntsétek Visegrádon
 Salamont — szabadnak!»

S im! Nagy Isten, ki segítsen,
 Ki sátánt alázúz,
 Im, csodát tesz: — Kő felpattan!...
 Te deum laudamus!

És a szirt, mely száz vaskarnak
 Zordúl ellenálla:
 Megnyilott — az irgalomnak!
 ... Hála érte ... hála!

(A végén mindegyre emelkedő ihlettel, az utolsó sorokat — a király felé fordulva — esdő, felemelt kézzel.)

OPOS.

Megindító . . .

TAR, KENÉZ, SOLOM.

Való . . .

PAPOK.

Való igaz.

NÁDOR.

Úgy történt . . .

(Német lovagok csodálattal hallgatják.)

ANASTASIA.

Ó király! . . .

CSEREI.

László királyunk! . . .

OPOS.

Kegyelmes jó uram . . . az nem lehet
Hogy, bár ezer kemény csatád után,
Kihalt az irgalom nemes szívedből.
Virág az, melynek gyökere szívedben
Megtépve bár : de újra felvirúl . . .

IFJÚ UDVARNOK *(a királyra).*

Megindult . . .

ANASTASIA.

Ez a könny parancsoló,
Uralkodó szemedben, jó királyom
Az irgalomnak harmatcseppje legyen.

CHARITAS.

(Szemének hinni alig merve, ki-kitörő örömmel.)

Megindult . . . hát szívébe szólt a dal? . . .
Királyom . . . ó lásd, lásd, a szegény dalnok,
Ki elzengé egyetlen énekét,
Koldús-ajakkal áll, ha nem tanítod
Egy új danára, egy szent folytatásra,
Melyben tovább zenegjen a bocsánat,
László király irgalma! . . . oh taníts,
Taníts e dalra — irgalmazz meg annak,
Ki tört fegyverrel elbukott előtted,
S ki a te koronádat viselé.

ANASTASIA.

Fejedelmi férfiú . . . nézd . . . nézd, ez arczok,
Ezen szemek megindulást mutatnak,
Egy ország érzi a megindulást —
S az ország szíve: a király!

LASZLÓ.

Barátim . . .

OPOS.

Van messze . . . messze innen egy kicsiny lak,
 Szegényes kunyhó erdők közepén,
 Melynek moh-ágyán s összedőlt falán
 A száműzésnek átka ül . . . király . . .
 E nyomorú lak rejti Salamont
 S nem a kemény, a durva rög, nem a
 Bezúgó zápor sérti őt legjobban, --
 Nem — ámde az, hogy nem a honi föld
 Göröngye sérti . . . s a kié volt egykor
 Egészen ez a hármas bérczű föld:
 Annak most nincs egy árva hantja többé,
 Melyre lehajtsa száműzött fejét.

(A király elé térdel, int Tar, Kenéz, Solom és Csereinek. — Tar, Kenéz, Solom, Cserei s még néhány lovag a király elé járul könyörögve, Anastasia kitörő örömmel áll fel; mozgás a lovagok közt, az ifjú udvaroncok is megindulva, helyeslőleg intenek. — A német lovagok Edeling köré csoportosulnak.)

ANASTASIA.

Szeretik őt!

SALAMON.

(Szívéhez, fejéhez kap s a csarnok oszlopához támaszkodva, merő szemekkel nézi a csoportot.)

Szeretnek . . .

EDELING. (*A német lovagokhoz.*)

Társaim —

Henrik császár vejéről, Salamonról,
Van szó . . .

NÉMET LOVAGOK.

(*Helyeslőleg intenek s a király felé fordulva.*)

Irgalmat . . .

ANASTASIA.

Ők is!

SALAMON.

Ők is.

CHARITAS.

Ó, hát

Térdre barátim, irgalom baráti,
Könyörgjünk a király bocsánataért,
A mely már fölkent ajkain lebeg!
Irgalmat Salamonnak, jó királyom.
Szent István unokája, nem gyűlölhet!
Árpád vérenek Árpád — megbocsát:

MIND.

(*Némelyek, első sorban Opos, Tar, Kenéz, Cserei, Solom s néhány német lovag féltérden — Anastasia a trón lépcsőn térdelve, a király kezét ragadja meg — Zsófia büszkén, kendőjét tépve, fordul félre — Charitas a király térdét öleli át. Salamon keresztbefont karokkal áll a középbejárás előtt.*)

ZSÓFIA.

(Ajkkát harapva a királyra tekint.)

Ő ingadoz . . .

NÁDOR.

Nem lesz helyes, királyom.

LÁSZLÓ.

(Mintegy magával látszik küzdeni. Pillanatnyi szünet.)

ANASTASIA.

Egy szót . . .

SALAMON.

(A térdelőik fölött büszkén, emelkedő hévvel néz szét.)

Hát ennyien szeretnek engem?
Hát ennyi hivem itt? — s én számüzött? —

(Középre rohan.)

Fel innen! . . . térdelő sereg! . . . ne kérd,
De követeld királyod szent jogát . . .
Mivel jogos királyod Salamon,
Ki föl kent homlokával él — s fejről
Magyar királyok égi szent kenetjét
Nem törli már le onnan — csak a halál!

MIND.

Ah!

(A legkülönbözőbb meglepetettség érzetével s kifejezésével tekintenek Salamonra, — Anastasia kezét tördelve, Charitas szívéhez kapva, mintegy megnémulva, Salamon barátai és Opos ijedten, a német lovagok a nemértés jeleivel, Zsófia kárörvendve s a nádor szigorúan, mint bíró.)

NÁDOR.

Vakmerő!

MIND.

Ki ez?

CHARITAS.

Némulj el . . .

SALAMON.

Nem . . . nem!

Láttam lebukni térdre itt, e trón,
 A Salamon trónjának lépcsőjén,
 Magyar hazánknak rendeit . . . Könyörgve
 Jogos királyért — ennek . . . a bitornak.
 Fel Salamonnak hívei! Ki kard!
 Le onnan azt az álkirályt! Bitorlót!
 Salamon örökébe jövevény ült
 Le onnan László! él még Salamon!

MIND.

(Részint útját állják — részint kardot rántottak ellene.)

ANASTASIA.

(Fájdalmas sikoltással a trón elé rogy.)

CHARITAS.

(Salamonra borul, átöleli, visszatartja.)

Vissza! . . .

OPOS.

Ó boldogtalan!

LÁSZLÓ.

(Haraggal fölemelkedett trónján, keresztmarkolatu kardját fölragadja — ekkor Anastasia mély fájdalom kifejezésével emelkedvén föl előtte, megragadja kezeit, megcsókolja, s zokogva, kétségbeesve tekint föl hozzá.)

ANASTASIA.

Árpádok szent erénye: irgalom
Ne hagyd el a királyt!

ZSÓFIA.

(Dühvel a király karját megragadja.)

Uram! Zúzd össze!

LASZLÓ.

(Ki fájdalommal tekintett az anyára, s tagadólag intett neki, a Zsófia dühvel teljes szavára megdöbben, s egészen lebecsátja kardját s lesújtó tekintetet vet Zsófiára.)

NÁDOR.

Ország bírása én : halált kívánok
A számüzött pártosnak czinkosára,
Ki udvar és király előtt lázítva
Káromló bösz ajakkal sérte meg.

CHARITAS.

(Szorosabban öleli át Salamont.)

Takard el arcodat . . . takard . . .

NÁDOR.

Hiába

Takarja bűnös homlokát . . . Ez arcz,
E sebhely . . . bár eltorzult, durva hajzat
S szakáll körítse : nékem ismerős.

ANASTASIA.

Nem . . . nem ! . . .

CHARITAS.

Nem ő az ! —

NÁDOR.

Ő az . . . Salamon.

MIND.

(Elszörnyedéssel tekintenek rá. — Opos, Tar, Kenéz, Cserei és Solom csoportjában leverten elfordul.)

Ah!

ZSÓFIA (a királyhoz).

Ime! hallod?

LÁSZLÓ.

(Szigorú tekintettel Zsófiára.)

Férjed él tehát?

(Zsófia haragos mozdulattal fordul el.)

NÁDOR.

Itt vannak régi fegyvertársai —

Megismerik . . . a régi pártosok, (gúnynyal)

Kiket kegyelmed újra fölemelt

Tekintsetek rá Cserei, Kenéz,

Tar, Solom és Opos . . .

(A nevezettek visszautasító mozdulattal fordulnak el.)

Ah! nem ismerik?

Nem jó lesz fölismernem öt, úgy-e?

De én . . . a nádor . . . én . . . ha senki sincsen

Ki vádam mellett bizonyít . . . hiszen

Csaló a külső — s pártja is kizárva
 Nagyrészt e helyről . . . Én Isten-ítélet
 Rettentő szigorát kívánom . . .

CHARITAS. . .

(*A király elé borul.*)

Ó

Király . . . Szavam mellembe fojtva, mint
 A gyilkoló kard, mely megáll a szívben
 S ha kivonod — vér ömlik nyomdokába,
 Úgy sír fel hozzád ; irgalom neki,
 E nyomorult boldogtalannak . . . kérlek
 Kegyelmezz tébolyult fejének . . . nézd . . .
 Nézzed : zavart szemének viharában
 Hogy kergetődzik egyre elborúlva
 Az örület pokolszin föllege —
 Én . . . én kísértem őt már évek óta . . .
 Én vezetem . . . koldus . . . megháborult
 Lelkü . . a mit tesz . . mond . . nem tudja . . nem —
 Az örök Istenségre esküszöm . . .

ANASTASIA.

Légy Istenem . . . király . . . és úgy ítélj . . .

NÁDOR.

Istenítéletet kívánok én . . .
 Nem fogja merni senki, hogy rávalljon

Mert czinkosúl tekintenők előbbi
 Könyörgő szózatuk után . . . De van
 — Ha a királynak ajka vádra nem nyíl' —
 Ki jobban örökdi hazánk javán,
 Mint mindezek — s az én vagyok, kit tiszttem
 Készt kérni rá a kíahalált!

MIND.

(Megdöbbenve tekintenek Lászlóra.)

Uram!

LÁSZLÓ.

Nádor! felejtet azt, hogy itt a bíró
 Szent István koronáját viseli
 S e bíró én vagyok — s te itt ítélisz,
 Urad előtt, szavam még meg se várva!

NÁDOR. (Magszégymölve.)

Uram . . . Irgalmas szived elragad.

LÁSZLÓ.

S ez bűn? . . . Legyen hát zord istenitélet,
 De nem a tűz, az izzó vas s a láng
 Rémitő kinjain vallassuk őt . . .
 Nem . . . Hogyha ő az, a kinek hiszed
 S kinek lezárt ajkán most tagadás ül,
 Legyen . . . Körünkben itt van nője, anyja

Égő vasaknál égőbb anyasziv
S kemény aczélnál jobban záró eskü,
A hitves esküje lesz a próba-kő.

MIND.

(Csodálattal tekintenek rá, mozgás.)

LÁSZLÓ.

Im, nője . . . Zsófia . . . Lépj hát eléje —
S mondd Istenedre ő-e az ?

ZSÓFIA.

(Zavarral, gyötrelemmel.)

Uram . . .

S ha ő, e tébolyult, az örült bolygó —

LÁSZLÓ.

Akkor helyed, mint hitvesé : mellette,
Mint ápolóé, gyöngéd szeretőé,
Hogy el ne hagyjad balsorsában őt!

ZSÓFIA *(kitörő dühvel).*

Ah ! Átkozott legyen tehát, ha benne
Csak egy vonás van, mely szívemre szól —
Üzzék el ezt a tébolyult dühöngőt . . .
Nincs egy vonás arczán a férjeméből

Haramja-arcz ez, és vadállat-lélek,
Mely e szemekből izzón rám tekint!

SALAMON.

(Ki sötéten, szűrő szemekkel tekintett rá, — e szavakra kámszájából tört ránt elé, s Zsófiára akar rohanni.)

CHARITAS *(eléje veti magát).*

Megállj!

LOVAGOK, UDVARNOKOK.

(Kardot rántanak ellene s feléje törnek.)

LÁSZLÓ.

Elég! — le ott a fegyverekkel . . . Imé
Ez megtagadta . . . *(parancsoló mozdulattal Zsófiához).*

ZSÓFIA.

(Lehajtott fővel elhagyja a trónt s a német lovagok felé néz.)

NÁDOR.

(Zordon, szigorú hangon.)

Itt van az anyja még!

ANASTASIA.

(Összerendül. Megroskad.)

LÁSZLÓ.

(Megfogja Anastasia kezét. Halkan.)

Lesz-e erőd most megtagadni őt? . . .

*(Fenn.)*Menj, asszonyom! . . . Fájdalmas istenanyja
Legyen vezéred . . .

ANASTASIA.

(Téveteg léptekkel indul.)

MIND.

(Pillanatnyi némaság között döbbenve nyitnak utat neki.)

SALAMON.

(A mint közelegni látja őt, mintha ereje fogyna, Charitast fogja át szorosabban.)

ANASTASIA.

(Révedező szemekkel tekint körül a rábámuló sokaságon, lovagokon. Kulcsolt kezekkel megy.)

Ez itt! . . .

(Visszatekint, szeme László király tekintetével találkozik.)

NÁDOR.

(Parancsoló mozdulattal mutat Salamonra.)

MIND *(halkan)*.

Nézd . . .

ANASTASIA.

(Salamon előtt áll, tekintetét rá emeli. Salamon lehajtott fővel öleli át Charitast. Charitas kulcsolt kezekkel néz Anastasiára.)

Ez itt . . .

(Kitárja karjait. Kitörő érzelmét újra visszafojtja, végre feljajdul.)

Nem . . . Izzó vasra

Hullámozó árba vessetek . . . Gyötörje lelkem

A kinzó kamra tépő vasszögével,

Forró víz hulljon rám le sisteregve,

Tüzes vasával süssön a bakó —

Csak ezt ne . . .

NÁDOR.

Valld be! . . .

CHARITAS *(súgva)*.

Ne veszítsd el őt!

ANASTASIA.

(E szavakra magához tér, fojtott, majd emelkedő hangon.)

Ez itt . . . nem ez . . . nem ő . . . nem az én fiam —

Én . . . anyja . . . nem vagyok . . . Nem ismerem!

(Leroskad.)

MIND.

*(Megindulva tekintenek rá, többen feléje sietnek.)*LÁSZLÓ *(tompán).*

El hát szememből . . .

(Opos, Tar, Kenéz, Cserei és Solom s a velök állók felé.)

És ti véle mind.

Ország határaig ne álljatok meg,

Királyi szóm örökre messzetilt

S ti onnét vissza nem tértek soha.

(Charitas László elé térdelt.)

SALAMON.

(Felmagaslik újra, kézen fogja Opost és Csereit.)

De velök együtt — visszatérek én !

ANASTASIA.

(Felemelkedett. Térden.)

Egy percze még . . . Királyom, esdek én.

LÁSZLÓ.

(Kézével int.)

ANASTASIA.

(Az induló Salamon s lovagok elé.)

Megálljatok . . . Imé . . . ne vedd rossz néven

Egy tört szívű anyának . . . ó király

Ha egy kegyet kér még . . . e bujdosótól.

SALAMON. (*Fájdalmasan.*)

Tőlem ? . . .

ANASTASIA.

(*Odament. Megragadta kezét.*)

Ha bujdosásod hosszú . . . útjain
Találkozol . . . talán . . . az én fiammal,
Kit én e szíven hordozék.

(*Salamon összerendül.*)

Könyörgök,
Te idegen . . . add át . . . add át neki
Az anya . . . csókját . . . tán a legutolsót —
A mely könyáztatott ajkán fakad.

(*Lászlóhoz fordul.*)

Szabad . . . királyom !

LÁSZLÓ.

(*Meghatottan int kezével.*)

OPOS.

(*Arcát kezeibe rejti. Charitas kulcsolt kezekkel áll.*)

ANASTASIA.

Úgy . . . add át . . . e csókot
. . . Fiamnak . . . anyja . . . végüdvözetét.

(*Salamonra borúl, mind megindulva tekintenek rá.*)

SALAMON.

(Lesújtottan kifejtőzvéen ölelő karjából s Opos, Charitas s a lovagokkal indul. Az ajtóban, mintha szólni akarna.)

ZSÓFIA.

(Hidegen elfordúl Salamontól.)

MIND.

(Két oldalt állva, a távozók felé tekintenek.)

LÁSZLÓ.

(Trónján áll, mellette komoran a nádor.)

ANASTASIA.

(Búcsút int a távozó Salamonnak, kitárja kezeit feléje, mintha azt mondaná: «fiam»; fölemelt kezekkel akar a király felé fordulni, de ájultan roskad le a földre.)

A függöny legördül.

HARMADIK FELVONÁS.

(Szín: Erdőszél Veglia közelében. A rengeteg utolsó, ritkuló fái középütt üres tért vesznek körül, széles nyílással a háttér felé, melyen a vegliai tengerpart s a part mentén a távolban kolostor s annak olasz-stilű campaniléje láthatók. A háttér a tenger. — A színpad jobb elő részén, a lombos fák alatt durva törzsökből összerótt kunyhó. Szemben, baloldalon, nyílt kijárás s egy híd karfájának benyuló része. A harmadik színpalnál gype-halom; a függöny felgördültekor Salamon durva kámzsában, a gype-domb előtt áll, s jobbjával Charitast, ki a vegliai olasz leányok festői mezét viseli, baljával Opost átkarolva, a híd irányában messze látszik bámulni. — A leáldozó nap fénye önti el a csoportozatot.)

I. JELENET.

Salamon, Opos, Charitas.

SALAMON.

Ott . . . ott a ködborított messzeségben,
Hol büszke bérczek csókolják a mennyet —
Az ott az én hazám . . . Az én világom
Elvesztett birodalmam . . . Koronám . . .
Ki adja vissza összedőlt hatalmam?
Ki adja vissza sergeim? hirem?

Ó még csak egyszer volnék úr, király
 Földön mindenható — (*Charitashoz*) hogy te neked
 Fejedre rakjam csillagkoronámat
 E hosszú évek szenvedéseért! . . .
 . . . De hasztalan . . . Te néma rengeteg
 Mély, mint borúm, sötét mint sorsom átka.
 . . . Te néma erdő hallgatag sötétje
 Résztvétlen tekinted én siralmam
 S nem érted azt, hogy lombjaid takarják
 András királynak elbukott fiát!

(*Két karját elvonta Opos- s Charitasról s arcát kezeibe rejti.*)

CHARITAS.

(*Nyugasztalólag.*)

Ó én vitézem . . . csillapulj.

OPOS.

Királyom . . .

SALAMON.

(*Fölríad, merően tekint rá.*)

OPOS.

Én azt hívéim: a béke költözött
 Sokat gyötört szívedbe, s megnyugvással
 Viselheted további sorsodat?

SALAMON.

Királynak gúnyolsz ? Béke a szívemben ?
 Megnyugodás ? További sorsban ? . . . Óh,
 Opos . . . te nem tudod : minek teremtet
 Az Isten engem és minő tüzet
 Mily égre vágyó lángot ültetett
 E szívbe, mely alázkodást nem ismer,
 S a melynek béke s nyugalom : halál.

CHARITAS.

El-el csitítom lelke szenvedését
 Gyakorta eldédelgetem haragvó
 Szívét, mikép makranczos gyermeket.
 Elébe tárom ennen szenvedésem,
 S akkor megenyhül — bár reménytelen.
 De valahányszor bús tűzű szeme
 E tájra téved, merre most tekint.
 Akkor kitör szívéből a harag,
 S vigasztalásom gyöngé hangjait
 Dörgő szavával semmisíti meg . . .

SALAMON.

Ó, hát nem érted — mért kívánom én
 A főhatalmat újra birni még ? . . .
 Csupán teérted — szerelem martyrja,
 Ki értem áldozál egy életet.

A koronát azért óhajtom én csak,
 Hogy szép fejedre föltehessem azt
 Csekély jutalmul — e tövisfűzérért,
 A melyet, angyal, érettem viselsz —
 S te kényszerítenél lemondanom?
 Leány . . . leány . . . te nem tudod: mi az
 Nagyoknak, óriások gyermekének
 A törpe föld silány ölébe rogyni,
 Megsemmisülni annak, a ki minden,
 Szolgává lenni annak, ki király volt,
 Saját hazája számüzöttjeként . . .
 . . . Ó, hogyha béke, nyugalom, lemondás
 Erőt vehetne rajtam: nem volnék az,
 Kinek teremte Isten: Salamon . . .
 Tűzlélek lángol bennem . . . szomjazó vágy
 Hatalomért . . . tudod mi az, mikor
 Megcsendesül a tűz s a láng lohad?
 Az a kialvás . . . Nos . . . én meg nem nyugszom,
 Míg ez a lélek égre törni bir . . .
 S ha megnyugodtam: hamuvá levék.

CHARITAS.

(Lemondó mozdulattal fordul a tenger felé.)

OPOS.

Ez szomorú . . . s letépi végreményem,
 A melyet egy dologra építettem . . .

Ezért siettem a királyi udvar
Kiséretétől jó előre, hogy tán
Előkészítsem azt, a mit reméltem.

SALAMON.

Nos? . . . szólj! . . . mi az! . . . remény? . . .

OPOS (*Charitasra*).

Ne ő előtte.

László királyról s udvaráról van szó.
S az fáj neki . . .

SALAMON.

(*Megragadja Opos kezét.*)

Talán barátaink?

OPOS (*ijedten*).

Nem . . . nem . . . De a király, a mint tudom
E part felé közelg s eléri tán
Ma még . . . kíséretében hitvesed
Van és anyád . . .

SALAMON (*dühvel*).

A hitvesem . . . (*fájdalommal*) s anyám —

OPOS.

Amott, az új kolostor fő-apát-
Nőjét, Assuntát hozta el, s a mint

Beszélik Zsófiát, a nődet is
E bús kolostor őrzi néhány évig,
A míg bűnös szerelmét elfelejti . . .

SALAMON.

(Hirtelen mozdulatot tesz — majd halkán.)

S mi hozta erre ősz anyámat? . . .

OPOS.

Ö

Úgy értesült . . . úgy hallá! . . . *(zavartan)* Valaki
Azt mondta, hogy te itt élsz, a vidéken,
Elbolygva, szomorúan . . . s szegény anyád
Azt hitte . . .

SALAMON.

(Mély fájdalommal.)

Mért növelni ezt a kint?

Jobb énnekem . . . magamnak, elhagyottan —
. . . Aztán meg . . . *(kémlelve, aggódva tekint körül)*

Van reményem . . . tervem . . .

(megragadja Opos kezét)

Értsd meg . . .

Szövetségést találtam . . .

CHARITAS.

(A kunyhóba lépett, s korsóval tért vissza.)

OPOS.

(A visszaforduló Charitasra.)

Ah! vigyázz!

CHARITAS.

Közelg az este . . . őszidő van. im,
 Hamar bealkonyúl . . . Megyek, korsómmal;
 Amott a forrás; hús italt hozok.
 Addig — maradj . . .

OPOS.

Bizonyynyal . . . Csak siess!

(Charitas el korsójával.)

II. JELENET.

Salamon, Opos.

OPOS.

(Midőn Charitas a középtér felé eltávozott, utána néz, visszatér, hevesen.)

Az égi irgalomra, Salamon,
 Mi uj, véstjósoló terved van megint?

SALAMON.

Véset jósol, az igaz . . . de elemem
 A véset . . . mikép a tengerek sirálya

Váradí A. Charitas.

Akkor röpked vigabban, a midőn
 Az égre zúg a zivatar: úgy én is
 Vihart óhajtok és meg is teremtem.

OPOS.

Mi készül?

SALAMON.

Rég óhajtom és remélem
 A hirt, melyet ma hoztál — azt, hogy erre
 Jövend László . . . Az éjjel értesültem
 Hogy még ma itt lesz — s hátrahagyva számos
 Kiséretét, előre lovagol.

OPOS.

(Növekvő aggodalommal.)

Valóban úgy lesz . . . én is . . . úgy tudom . . .

SALAMON.

(Közelebb vonja magához.)

Nos . . . ezt a jó szerencsét megragadni
 Régóta szomjazom . . . Tíz napja már
 Hogy erre járt a bessenyők vezére
 Laborez . . . hírül vevé, hogy itt vagyok
 S derék hadával itt, a rengetegben
 Tanyát ütött . . . Leánya hírvivőnk.

OPOS.

Uram . . .

SALAMON.

Figyelj . . . Szövetkezém velök . . .

OPOS.

E kóborló haramja-néppel?

SALAMON.

Ó

A sátánok hadával — hogyha nincs más
Csak czélom érjem el . . .

OPOS.

S mi lesz a czél?

Hiszed, hogy László vas-vitézeit,
A harczy bárd dal óriás vezért
E csürhe nép legyőzi? . . . *(szemrehányólag)* Salamon?
Csak ily kevésre becsülöd hazádat,
Lászlót, és Magyarország seregét?

SALAMON.

Nem értesz engem, hű Opos, nem értesz . . .
Nem harczy diadalt kívánok én
. . . Ha rögtön nem lehet . . . De a boszút!

Letörni a fejét e hydra-fajnak
S aztán — versenytárs nincs, s úr én leszek —

OPOS.

Boszút? . . . De hogy? . . . Nem . . . nem! . . .

SALAMON.

De úgy, Opos!

Te hű barátom . . . Rád is számítottam,
Ha, mint jelezted, ő előre jó
S fölös hadát az úton hátrahagyja,
Verembe hull a tigris — s én lesújtom . . .
A rengetegben lesben áll Laborcz
S a bessenyők . . . S itt állok én magam —
S lesújtok a fejére! —

OPOS.

Salamon!

Számúzve, koldus-elhagyottan: — földön
Ott láttam mindeddig a koronát —
Törölhetetlen Árpád-örökségül —
E perczben eltűnt onnan . . . el.

SALAMON.

Hogyan?

Te rosszalod? . . . Te nem segítenél —

Mikor lesújtom ellenem . . . ki trónom
Bitorlá! . . .

OPOS.

Nem segítek, jó Uram.
A míg jogod keresni és kivívni
Kardot ragadtál : melletted valék
S ha százszor újra játszol életeddel,
Kockára teszem én is a halált
S becsületes csatában el nem hagylak.
De orgyilokra — lelke nincs Oposnak.
Rablók kezét nem érinté e kéz.
A hét vezér utódja, Salamon
Zsivány-szövetség tagja nem lehet . . .

SALAMON.

Nem érted a cselt . . . a boszút, . . . ha őt
Eltávolítom . . .

OPOS.

E haramja haddal!
S mily áron? Mit igértél érte . . . mondd?

SALAMON.

(Megszégyenülve, ajkába harap, elfordul.)

OPOS.

Gyalázatos lesz alkud . . . s ne feledd:
 A szent hazának testiből igérned
 S alattvalóid javait eladnod
 Harácsra, bőszt prédára: nem szabad.
 . . . Az ily merényt én úgy tekinteném,
 Mint a ki egy silány, bár fényes ékszer
 Anyjának testén vásárolna meg . . .

SALAMON.

(A közeledő Charitast észreveszi — megkapja Opos kezét.)

III. JELENET.

Charitas (korsójával visszatér), *Salamon*, *Opos*.

CHARITAS.

Megjöttem; kell-e hűsítő ital? — Hozok.

SALAMON (*tompán*).

Nem szomjazom . . .

OPOS.

Kezedből — még üdőbb.

(*Charitashoz lép, s korsóját megízleli.*) (*Titkon Charitashoz.*)

Vigyázz reá . . . maradj mellette; vész jön.
 Sötét boszút forral . . . S László közelg.

CHARITAS *(halk sikolylyal).*

Ah! hát ezért?! *(Fenn, aggodalommal.)*

S te távozol?

OPOS.

Megyek.

(Salamonhoz.)

Kikémlelem — ha nem közelg-e még?
S ha kell, majd hirt adok . . . de esküdjél meg —
Hogy tiszta lesz az út! . Én azt reméltem,
Hogy egy találkozással — összehozván
Téged, s anyádat, László útja mentén —
Kieszközölhetem — bocsánatát!

SALAMON.

Nem kell az irgalom . . .

OPOS.

De orgyilok sem!

SALAMON.

(Toppantva, türelmetlen haraggal.)

Ah, hát mivé legyek?

OPOS.

Megmondja majd

E hű leány — ez angyal: Charitas

(Mialatt Charitas a sötétben maga elé meredő Salamont öleli át,
Opos búcsút int. Charitas Oposhoz lép.)

CHARITAS.

Amott a dombig elkísérlek . . . (Titkon.) Meg kell
Tudnom . . .

OPOS.

Jer . . . (Jelentős pillantást vet rá.)

Ég veled! (Salamonhoz.) Majd visszatérek.

(El Charitassal.)

IV. JELENET.

Salamon egyedül, majd Zerina.

SALAMON.

Hű lélek . . . ámde szolgálélek, ki nem érzi
Királyi vérem lüktetéseit,
Ki csak hajolni tud, mert megszokott,
S nem érti meg, hogy a felhők királya
A bércei sas csak a magasban élhet;
Tört szárnynyal, lenn a porban vége van.

... És mégis ... oly igaz, a mit beszélt.
 A becsület ... lovagtörvény kívánja
 Hogy tiszta küzdelemben ... és ne így ...
 Hisz ő is úgy bánt én velem? ... De lám
 Laborez leánya itt van ...

ZERINA.

*(Keblet pánccél födi, térdig érő ezüstös mezben van, fején sisak,
 kezében keresztmarkolatú kardot hoz.)*

Fejedelem!

Magad vagy? *(Óvatosan körüttekint, sötét tekintettel.)*
 Nincs veled már az a lány?

SALAMON.

Nos, mi bajod e lánynyal, nő-vitézem?

ZERINA.

Az, hogy haragszom a szelid szemére,
 Hószinű arcza, mint fehér halál!
 Galamb-beszéde sérti a fülem,
 Mely harczi káromlás zajához szokva
 Édes beszédre nem figyel ... Meg aztán
 Boszant, hogy mindig itt, körödbe' van ...

SALAMON.

Tán féltesz tőle? ...

ZERINA.

(Salamonhoz siet, kezét forrón megcsókolja.)

Ejh, mit bánom én?

Legyen körödbe' mindig... Hisz csak szolgád —
 S népem vitézi is prédára szoktak
 Fehér-arczú sok szolganépet hozni.
 De hitvesök — csak egy van . . . s az az úr!

SALAMON *(sóhajtvá)*.

A hitvesök? . . .

ZERINA.

Sóhajtasz? miért? talán

Megbántad azt a szép ígéretet,
 Mit elmúlt éjszakán Laborcz atyámnak
 Tettél? vagy nem volnál magad ura?

SALAMON.

Valóban . . . most úgy érzem: nem vagyok.
 Atyád — hazám földéből részt kíván,
 Szabad prédát és dülást földjein
 S a megvett városokban tizedet.

ZERINA.

Ejh — mind ez semmiség . . . s engem feledtél?

SALAMON. (*Szűrő pillantással.*)

Nem . . . A kötés első föltétele
A rablás . . . második: hogy te, leány
Elnyerd a királynői koronát . . .

ZERINA.

Nos ? nem vagyok rá méltó ? Vagy nem tartasz
Fejedelmi lánynak, a ki érdemes rá ?
Nem ismered még szövetségesed
Hatalmas jobbját . . .

SALAMON. (*Keserű mosolylyal.*)

Szövetségesem.

ZERINA.

Nem ismeresz engem . . . Ó ha látnál egyszer
Szilaj lovon, repülő kelevézzel
Robogni át a szirtes avaron,
Vagy sivó kopját sújtva biztos kézzel,
S a rengetegnek éjszínű ölében
Kétélű lándzsát verve üldözött vad
Vért-buggyanó mellébe ! Hah, király !
Zerina életkedve ott virúl
Hol a veszély véres villáma jár !
. . . A csend — utálat. Béke : gyűlölet.
Világom, levegőm : a harcz, a vész !

SALAMON.

(Szemléli Zerinát.)

Nem ilyen Charitas . . . de hol marad ?

ZERINA.

Vársz valakit? Úgy távozom . . . sietve.
 Ne lásson véled senki. Kémek járnak
 A rengetegben ; egy magyar lovag
 Járt az imént . . . többen nyomon követték.

SALAMON.

Az jó barát volt. Hivem . . . Ámde menj —
 Közelgenek . . .

ZERINA.

A jeladást tudod *(a zárda felé mutat)* az estharang . .
 . . . Im . . . itt hagyom . . . neked hozám e kardot.
 Atyám, Laborecz küldötte általam.
 Királyi fegyver. Egykor Cserhalomnál
 Géza viselte. Jól vigyázz reá !

SALAMON.

(A kardot kezébe kapva, összerendül.)

A Géza herczeg pallosa . . .

ZERINA.

Megyek !

(Kézzsorítással, még hosszan visszatekintve, el jobbra.)

V. JELENET.

Salamon, Charitas.

SALAMON.

Aczélkebelt takarsz, te harczyi mez . . .

De itt e kard ! . . . *(felemeli)*

Ó . . . mint újjá születtem,

Hogy újra fegyver érinté kezem . . .

El ! durva szörmez.

(Ledobja a szörcsuhát, alatta vért van, feltüri újját karjára.)

Egy csapást — veled

Csak próbaképen — isteni aczél !

(Kivonja a kardot s sújt vele.)

Mint a mikor fejemre föltevék

Istvánnak koronáját — négy felé

Sújtottam, azt jelezve : bármelyik

Felől közalgó ellenektől óvom.

E földet ! Most e sújtás azt jelenti,

Hogy négy felől ostromlom földedet,

Te pártos ország s vérben gázolok !

CHARITAS.

(Belépett, meglátja a kivont kardot, sikoltva térdre rogy.)

Irgalmas ég . . . e kard . . . Honnét vevéd ?

SALAMON.

Aczél-szívem nyugalma visszatért,
 Mióta ezt a kardot, Géza herczeg
 Cserhalmi pallosát, kezembe' tartom —
 S becsületére válok: esküszöm . . .

CHARITAS.

(Hozzá megy, könyörgve tekint rá.)

Ki hozta ezt a kardot . . . Ó ki hozta?
 Sötét sejtelmek árnya jár körül,
 S zord alakok kísértnek éjjelente.
 Te titkolsz, én vitézem, valamit,
 Éjszínű tervet, melyet a pokol főz
 S Charitasodról elfeledkezel . . .

SALAMON.

(Átkarolja, gyöngéden.)

Felejténélek . . . téged . . . Charitas?
 Én bujdosásaim őrangyalát,
 Zord szenvedésim társát, osztályosát
 Minden bajomnak ? . . . tégedet? Soha . . .

CHARITAS.

És mégis . . . ép e perczben elfeledtél . . .
 Vagy már az esküvés, a melyet tettél,
 Üres, kiáltó szó a pusztaságban ?

Mikor kiértünk ama palotából,
 Hol ez a kéz óvott meg a haláltól —
 Nem esküdtél-e a szívemre, mint
 Legszentebb áldozatra — ígyen monád —
 Hogy fegyvert ellenök *(a haza felé mutat)* nem fogsz
 soha ?

SALAMON.

Nem tudtam, hogy mit esküszöm. Igerhet
 Lovag, vitéz akármit . . . szolgásgot,
 Türelmet, megadást: de gyávaságot
 S mi ezzel egy vivású: nem, soha !

CHARITAS.

Király !

SALAMON.

Az . . . annak kell ma lennem ! Érted ?
 S e szó adá kezembe ezt a kardot . . .
 Király ! . . .

CHARITAS.

Legyen . . . de akkor Charitasra
 Szüksége nincs a nagy, hatalmas úrnak,
 Ki koronákkal játszik és parancsol.
 Az elhagyott, az árva bujdosónak

Testvére voltam . . . Szolgája ha kell.
A hadvezérnek — idegen leszek.

(*Indul.*)

SALAMON.

(*Küzdelemmel leejti kardját, Charitas felé fordul.*)

Ó Charitas . . .

CHARITAS.

(*Visszasiet hozzá, gyöngéden.*)

Lásd . . . lásd én jó vitézem —
Most újra a szíved beszél! el . . . el a karddal —
(*Letérdel Salamon elé, átöleli karját s a kardot felveszi s
Magyarország felé mutat vele.*)

Nézd . . . ott a föld, a hol testvérid élnek
A kikre nem vihetsz te pusztulást . . .
Ott fekszik eltemetve jó atyád,
András király, a béke fejedelme —
Ki választásra hívta Bélát egykor,
A kard és korona között . . .

SALAMON (*hirtelen*).

És ő a kardot . . .

CHARITAS (*szavába vág*).

Nem. Ő a gyilkolást választá . . . Kardja
András királyt szíven találta . . .

SALAMON.

Ó . . .

CHARITAS.

Lásd . . . ott a honi föld . . . csengő gulyák,
Fehér kis házikók békés tanyája,
Vig, munkás emberek mosolygnak ottan,
A kikre gyilkos harczot nem vihetsz . . .
Ó nézd . . . . nem jobb-e így?

(A gyep-domb felé néz, vezetve Salamont.)

E kard: kereszt.

Letűzve itt az Isten kék ege
Alatt — oltárt teremt a gyepfalomból
(Letűzi a kardot keresztmarkolatával.)

És rajt az értünk vérzett Messiás
Malasztja, tűrést, szenvedést tanítva —
Mely odafenn szent koronát talál!

*(Térdre omolva a kereszt előtt — Salamon lehajolva áll — a
távolból estharangszó.)*

SALAMON. *(Fölriad.)*

Ah! ez a jel! . . .

CHARITAS.

Te fölriadsz? . . . Nagy Isten!
Mi készül itt? . . . Mitől remegtem . . . itt van . . .

VI. JELENET.

*Előbbiek. Laborcz, Zerina, bessenyő har-
czosok.*

(A háttértől s jobboldalról megjelennek.)

LABORCZ.

(Meglepetve néz Salamonra s Charitasra.)

Te készületlenül?

ZERINA.

Közelgenek —

EGY BESSENYŐ.

A messze porfelleleg jelenti őket . . .

ZERINA.

Nem — az csak egy lovas . . .

SALAMON.

Talán . . .

CHARITAS. *(Kitékint.)*

Opos!

Az Isten küldi őt! *(Salamonhoz)* . . . Szólj, kik ezek?
S mi szándokuk?

SALAMON.

Fehér galamb! ne szállj.
Ölyvek közé . . . bízd rám . . .

CHARITAS.

Te alkuszol
Hazád fejére — e hadakkal . . .

LABORCZ.

Asszony!
Szavad van ebben néked is?

ZERINA.

Megint ez! . . .
E daliás király előtt e halvány
Megtört alak — úgy ingerel . . .

SALAMON.

Nyugalmat.
Ne álljon utatokban ő . . .

CHARITAS.

Nem én —
Elűzesz innen . . . értem.

SALAMON.

Én? Soha! —

CHARITAS.

S hiszed, hogy e sereggel, e haramja
Hadakkal egyetértve itt — maradnék?

BESSENYŐK.

Haramja!

LABORCZ.

Mért gyalázasz így, leány?

ZERINA.

Felejtéd a kötést, király?

CHARITAS.

Kötést!

Tehát szövetkezel velök?

VII. JELENET.

Előbbie. Opos (köpenybe burkolva).

OPOS.

Szövetkezett!!

Az Isten óvja attól!

BESSENYŐK.

Ah!

LABORCZ.

Valóban ?

S ki ez a bölcs bíró ?

OPOS.

Mi gondod arra,
Hogy ki vagyok ? a bölcsesség szava,
A józan érzés, mely megtiltja azt,
Hogy András trónutódja, Salamon
Szövetkezzék a Cserhalomnál megtört
Kunokkal s bessenyőkkel . . .

BESSENYŐK.

Árulás !

CHARITAS.

(Oposhoz sietett, kezét megragadja.)

Ne hagyd el őt . . .

SALAMON.

Nyugalmat . . . én ítélek —

OPOS.

Vigyázz ! meglephet itten az előhad.

LABORCZ.

László király nem lesz velök . . . kitérünk.

SALAMON.

László király!

ZERINA.

Határozz, Salamon.

LABORCZ.

Áll-e kötésünk? Föld és szabad préda,
Rablás, felgyújtott városok, s rabszolgák
S leányom fejedelmi koronája.

OPOS.

Király! a magyaroknak Istenére
Te így szövetkezel?

ZERINA, SALAMON.

(Lesütött szemekkel, zavartan állanak.)

BESSENYŐK.

Lám . . .

ZERINA.

Visszavonnád?

S megbántad azt is, hogy nekem ígérted
Jobbod — s a királynői koronát?

LABORCZ.

Mivel ha népem vérént ontni készen
 Miattad hadba indulok: legyen
 Leányomé az érdemelt babér!
 Hajlott koromnak ez lesz öröme,
 Ha mint királynőt áldhatom meg egykor!
 Nos? mi a válasz?

SALAMON *(sötéten)*.

Jól tudod, Laborcz.

CHARITAS *(felsikolt)*.

Ah! átdöfé hűséges szívemet!
 Te tetted ezt?

SALAMON.

(Charitasra tekint, összerendül.)

Az égre . . .

OPOS.

Gyöngeséged,
 Hatalmi vágyad így alátiport?

LABORCZ, ZERINA.

Felelj!?

BESSENYŐK.

Felelj!

SALAMON.

(*A kard felé indul, mely a gye-p-dombba van tűzve. — Beesteledett, balfelől vörös fény ragyog be. — Salamon, a mint balfelé indult, szemébe tűnik e tűzjel. Távolból újra harangszó.*)

A tűzjel! El! sietve —

(*Hirtelen mind jobbra-balra az erdő fáinak mélyében tűnnek el, Salamon marad kunyhója mellett állva, míg Charitas leborult a gye-p-domb keresztje elé — Opos pedig középen áll.*)

VIII. JELENET.

László király, Adelaid királyné, Anastasia, Zsófia, Mater Assunta, Lambert lovag, Nádor, Simon apród, udvarnagyok, kíséret.

(*Beesteledett. Az alkony végső világossága esik a csoportra.*)

LÁSZLÓ.

Előre . . . még e dombtetőt elérem
A honnan e dicső vidék egészen
Elém borúl . . .

ANASTASIA.

Opos lovag!

LÁSZLÓ.

Valóban . . .

Vezess e dombra . . .

OPOS.

(Aggodalommal más irányba mutat.)

Utad . . . erre visz.

LÁSZLÓ.

Jó, jó . . . de látni vágyom a lenyugvó
Nap biborában még a messze tengert
Aztán — ez úton — visszatérek újra.

ANASTASIA.

S te mért pihentél épen itt?

OPOS.

E hely —

E domb . . .

LÁSZLÓ.

Minő határ?

OPOS.

Hol egykor Salamon
Örökre búcsút mondott e hazának
S utolszor nézett vissza . . . arra . . . ott.

MIND.

Ah!

NÁDOR.

Volna bár temetve e hant alatt,
Nyugodtabb volnék —

CHARITAS.

(Remegve a domb mögé vonul.)

ANASTASIA.

Szivtelen . . .

ZSÓFIA.

Nyugodtabb

Lehetnék magam is . . .

OPOS.

(Kémlő tekintettel Charitas felé.)

Lehet, azóta

Valóban nyugszik békés hant alatt,
S a hamvakon nincs többé gyűlölet:
Nádor — halottnak megbocsátasz

NÁDOR.

, Én nem . . .

Gaz áruló volt . . .

LAMBERT.

Nyomorult bitor —

ZSÓFIA.

Imé király, a kor ítélete —
S e gazhoz fűztél engem, a mig élek,
Kit egy ország így vet meg!

LÁSZLÓ.

Mindenik
Megvethetné — csak néked nem szabad.
Tekintsük őt halottnak . . . s a halottról
Vagy jót — vagy semmit . . . Jertek!

(Indul. A kíséret vele.)

LAMBERT.

Halva is gaz!

NÁDOR.

S egy ország átka undok homlokán!
(László s a kíséret el bal felé. Nádor végül marad.)

S ha visszatérek: ezt a hantot itt,
Ha sírja: szertehányatom, kivette
Gaz csontjait a pártos árulónak —
Hordják s marják szét a fenevadak!

(El a király után.)

IX. JELENET.

(A nádor eltávozása után Charitas rémulten siet elő, Salamon kunyhója mellől középre rohan, égre emelt ököllel. — Opos, ki a nádor távozta után visszatért, hozzá akar lépni csillapítólag.)

SALAMON.

Gaz én! alávaló én! Pártütő én?
 S e szolgálhad nevez galádnak engem?
 Engem? László elődét? a királyt?
 S Lászlónak nincs egy lesújtó szava
 Ez arcátlan kufár nép homlokára?
 Nos! átkozott legyen hát nyelvetek,
 A mely kitépte haldokló szívemből
 A kimélet s becsület vég-gyökét is,
 Hogy bosszút állhasson — ti rajtatok!
 Meghaltam? S halva is gaz áruló?
 Jertek, Laborcz s minden hóhéraid!

(Laborcz s Zerina már az előző szavak alatt mind, a bessenyők belopódzó hadával előjöttek.)

Tiéd vagyok . . . szövetkezem veled,
 Bár üdvösségem árán . . . bárha Krisztust
 Kellene itt eladnom harmincz pénzen,
 Mint Judás tette — győzedelmemért
 S bosszúm fejében: eladnám az Istent —
 Annál szívesben hitvány lelkemet . . .
 Laborcz . . .

OPOS.

Király!

SALAMON.

Ne gúnyolj most e névvel . . .

CHARITAS.

(Rémülten, kezeit tördelve áll. Kifelé kémlelve, ha nem térnek e még vissza.)

LABORCZ.

Uram! —

SALAMON.

Szövetkezésem áll veled!

LABORCZ.

Ha őt megöltük s győztünk . . .

SALAMON.

(Végső mozdulattal.)

Úgy rabolsz —

LABORCZ.

Szabad zsákmány!

BESSENYŐK.

Jó!

SALAMON.

Törj a templomokba,
Rabold meg a letört szentségeket,
Ölj, — gyilkolj — csak segíts gyilkolni nékem! —

ZERINA.

És jobb kezem? . . .

SALAMON. (*Vad indulattal.*)

Királynő jobb keze —
Nőm léssz s királynő!

CHARITAS. (*Felsikoltva.*)

Eltapostál engem!

(*Térden Salamonhoz csúszik, könyörögve.*)

Felejtet azt, hogy én neked ki voltam?
Felejtet lelkem, éltem áldozatját,
Ez összetört szív mártyr-szenvedését,
Felejtet? . . .

SALAMON.

Mindent elfelejtet . . . Hagyj el . . .

CHARITAS.

Nem . . . őrjöngsz . . . hallgass meg . . . Király . . .
Szerelmem!

ZERINA. (*Dühvel.*)

Szerelme!

SALAMON.

Ah! szerelmem a bosszú,
Imádom most a vért, — a gyilkolást —
Jer, Zerina . . . Laborcz . . . előre most!
Fegyverre! Rajta!

OPOS.

Ó boldogtalan! . . .

CHARITAS.

(*Salamon térdét átölelve.*)

Taposs el inkább . . .

ZERINA.

(*Kitépte a gyep-dombból a kardot s Salamonnak nyújtja.*)

Itt a kard!

SALAMON.

(*Megragadja a kardot, felemeli.*)

CHARITAS.

(*Eléje borul, föltekint rá.*)

SALAMON.

(*Az induló Laborczra és hadaira, majd Zerínára vetven egy pillantást, eltaszítja Charitast.*)

Jerünk!

(*Salamon, Laborcz, Zerina, Bessenyők kivont fegyverrel el.*)

CHARITAS.

(*Sikoltással elterül.*)

OPOS.

(*Hozzá siet, melléje térdel.*)

Halálba indul a boldogtalan . . .

Megérkezett a fegyveres kíséret —

Amott a fölkelő hold fényiben

Ragyog mellvértjök . . . Ég veled, leányom —

CHARITAS.

(*Eszmélve, fölkel.*)

Elhagysz . . . hová még?

OPOS.

Hű szivem utolsó

Véráldozatát onthatom ki érte.

Megyek meghalni — uram oldalán.

CHARITAS.

Ó! és ez emberért áldoztam én
 Nyugalmat, életet, becsületet,
 Szívembe nőtt a képe . . . ha kitépem
 Szívem gyökérként kiszakad vele . . .
 Te elmehetsz meghalni oldalán.
 Hogy én nekem még ez a kegy se' jut!
 Más . . . más van oldalánál . . .

OPOS.

Nem tudod:

Ki lesz utólszor oldalán. Remélj! (*el*).

(*Künn zaj. Kürt.*)

X. JELENET.

Charitas egyedül.

CHARITAS.

(*Lassan a dombtetőre megy. Ott térdre borul.*)

Utólszor . . . Ó hát itt az álom vége . . .
 Leszáll az éjjel . . . bús kísértetek
 Gyanánt merednek rám az erdők fái —
 S mikor mindenre mély álom borúl:
 Én élet-álmom akkor éri végét . . .
 (*Felriad.*) Ott csapnak össze .. most .. László körül!

Ni . . . most . . . ah! ott a messze domb mögöl
 László királynak vértezett hada
 Robog reájuk . . . vége! . . . szerteszórják! . . .
(Letérdel.) Hallgass meg engem, csillagos világ
 A mely fölém borúl . . . Bocsásd imámat
 Teremtő Isten trónúsa elé!
 Vedd el leányodtól, hatalmas Isten,
 Vedd el a túlvilági üdvösséget —
 Csak Salamonnak adj ma diadalt —
 .. S ha nem? ha nem?! hisz káromlás, mit ajkam
 Kiván . . . úgy add karomba egyszer, egyszer —
 Utólszor még a haldoklót nekem!

*(Hatalmas harsonaszó, Charitas elsiet a fák közé, s sikoltva
 takarja el arczát, majd a dombra siet.)*

XI. JELENET.

Anastasia, majd Zsófia.

ANASTASIA.

*(A domb felől jő, arczát fátyolába rejtve. A harsonaszó után
 megáll.)*

Fiamra törnek mind e véredek!
 Ó hogyha lángra gyűjthatnák ez erdőt,
 Hogy nagy pokol gyanánt emészszé meg
 A támadó hadat . . . Mit kérjek én?
 Győzelmet e haramjahadnak? . . . Vagy bukását
 S fiam halálát?

ZSÓFIA.

(Másik oldalról ijedten akar a harcz tere felé rohanni.)

Ah! el innen . . . el!

ANASTASIA.

(Újába áll. Parancsoló mozdulattal tiltja vissza.)

Megállj! Hová törsz, nász-eskü gyalázó!?

ZSÓFIA.

Gyülölt boszorkány! Újra szembeszállasz,
Elém állsz újra? Mi a szándokod?

ANASTASIA.

Bevárom itt a harcz kimenetelét
És büntetésedet!

ZSÓFIA.

A büntetésem?

Kitől? miért?

ANASTASIA.

Hogy Salamont, szívem
Fájdalmas gyermekét orvúl, galádúl
Megcsaltad, végromlása okozója
Valál s te taszítottad legelőbb
A mély lejtőre, melyen most bukik . . .

ZSÓFIA.

Én taszítottam? Önnön gögje s átka
 Voná le tarthatatlan súly gyanánt
 Mint gyöngé úszót, végzet tengerének
 Mélyére, hol talán nyugtot talál . . .
 E harc, a melynek bős, üvöltő hangja
 Felénk rikolt: csak bölcs Istenitélet,
 Mely áruló fiadra sújt alá!

ANASTASIA.

Csak egy szemernyi szerelem . . . szemernyi
 Gyöngédség, hitves-kötelem: megóvták
 Vón' attól, hogy lebukjék s átkozottúl
 Végezze fejedelmi szép futását —
 De benned nem volt ennyi szerelem, —
 Te kőszívű rima! ki bűnös ajkkal
 Még le se törled szeretődnek csókját,
 Mikor már nászi esküt vettél rája.
 Ezért az Isten kell, hogy összezúzzon!

ZSÓFIA.

S volt-e fiadban szeretet? Csupán
 Atyám seregét, hatalmát vette ő el
 S nem engem . . . Nászi ágya harci pajzs,
 És csókja szikrát ontó kardcsapás!
 Ezért szeressem? . . . átkozott legyen!

ANASTASIA.

Atyádnak seregét! Hah! Henrikét!
 Mióta volt királynak hadatokra
 Szüksége!? vagy feledted már, mitől,
 Honnét vevé nevét a Vértes háta
 Futó német hadaknak elvetett,
 Gyáván leszórt vértjétől! Elfeledted
 A bűvár Kund hajótörő hatalmát
 És őseidnek sülyedő gályáit,
 Melyekre ős Pozsony kaczagva néz!?

ZSÓFIA.

Mégis, hogy rászorult minden segélyre
 Mutatja e zsvány-had szövetsége
 Melyet fiad kötött . . .

ANASTASIA.

Az nem igaz.

Hazudsz, kigyó!

ZSÓFIA.

E perczben, mint a szél
 Robog reájuk Lambert, hősöm . . .

ANASTASIA.

Hallgass

Ne ejtsd ki házasságtörő nevét
 Mert ajkaidra fojtom . . .

ZSÓFIA.

S mi jogen?
Szívem szeretve függ rajt . . . jól tudod.

ANASTASIA.

S bevallod . . . nyiltan . . . oh! hitvány!

ZSÓFIA.

Bevallom.

S letérdepelve kérem Istenem,
Hogy adjon hős karjának diadalmat
Salamon ellen — s meghallgatja Isten!

(Féltérdre ereszkedik.)

ANASTASIA.

(Reárohan, térdre roskasztja.)

Sátán-beszédű asszony! . . . térdre térdre!
De nem kerítő fattyadért . . . Lambertért . . .
Nem tűröm káromlásodat tovább . . .
Kulcsolt kezekkel kérjed Istened
Hogy irgalmazzon.

ZSÓFIA.

(Nagy rémülettel térdre rogyva tekint rá, felsikolt.)

Ah!

ANASTASIA.

Mivel megfojtlak!

Az anya kéz aczél-erővel fojtja
Beléd az átkot! . . . Imádkozz!

ZSÓFIA.

(*Küzdvé — kezét megragadja.*)

Irgalmazz . . .

Mindent..mindent..mindent.. csak könyörülj..

ANASTASIA.

Soha!

(*Földre taszítja s felé akar rohanni.*)

Fiam boldogságáért áll boszút
Az anyja . . .

ZSÓFIA.

(*Sikoltva rejti el arczát.*)

Jézusom!

ANASTASIA.

Meghalsz!

XII. JELENET.

Előbbiek. Charitas.

(*Balról berohan s Anastasia karját megragadja.*)

CHARITAS. (*Sikoltással.*)

Anyám!

ANASTASIA.

(Mintegy megkövülten, önkivületéből magához térve mered rá.)

ZSÓFIA.

(Felkél, s ökölbe szorított kézzel fenyegetve.)

Ezért boszút áll Lambert . . . Nézd!

(A fák közt feltünő menekülőkre mutat, diadalmas arczeval.)

Fiad

Haramja-serege fut — ő veszve van! *(Elsiet balra.)*

ANASTASIA.

(Dühvel hátra fordul.)

Ah! Utólér az Isten!

XIII. JELENET.

*(Charitas, Anastasia, majd az erdő fái közt futó, menekülő bessenyők jelennek meg. Egy bessenyő balról, a domb előtt hajadon fővel, tépett ruhában, tompa pajzsát elveti.)*CHARITAS. *(A futókra.)*

Nézd . . . nézd anyám . . .

(A bessenyőhöz.) Hová?

BESSENYŐ.

Amerre út van és szabadság . . .

Vas-emberekkel én nem harczolok.

(Pajzsát eldobva, el az erdőbe.)

ANASTASIA.

Gyávák! Gazok! elhagyják Salamont!

(Újra hatalmas harsonaszó. A királyi kíséret megtölti a színterét. Charitas még a dombon.)

XIV. JELENET.

(Királyi fáklyások sietnek be. Nádor kivont karddal Opost vezeti, ki nyitott mellel, tépett ruhában, átkötött fővel jő; lovagok, fegyveresek, Assunta Adelaid királynőt átkarolva — majd Zsófia kezeit tördelve s kifelé nyugtalan pillantással, végül László király Adelaid királyné mellett.)

LÁSZLÓ.

Királyi hitvesünk itt biztosságban . . .

Helyet . . . (Adelaid királynőt gyep-padra ülteti.)

ANASTASIA.

(A dombról lesiet, elválva Charitastól.)

Királyom . . .

LÁSZLÓ.

Pártütő fiad

Utolsó gaz merénye volt . . .

OPOS.

Nem az, király —

Haramja-had; Laborcz a bessenyőkkel.

NADOR.

És Salamon szövetkezett velük . . .

ZSÓFIA.

(Aggodalommal kiált fel.)

Lambert lovag! . . Ki látta őt? . . Hol Lambert?

(A lovagok tagadólag intenek.)

SIMON.

(Berohan, a királyhoz menekül.)

Kegyelmes jó királyom . . .

LÁSZLÓ.

Szólj, mi hír?

SIMON.

A bessenyő-sereg szétszórva mind
Mikép a polyva szélben . . . a nagy erdő
Szélén hevernek véres testeik
Laborcz s leánya fogva . . .

OPOS.

S Salamon!?

ZSÓFIA.

És Lambert? . . .

SIMON.

Nem tudom . . . Csak két vitéz
Viaskodik káromló, szörnyű dühhel
Szikrázva vervén egymás vértvasát
Döntetlen küzdelemben . . . *(Riadtan.)*
Imé . . . ezek!

(László lábaihoz térdre borul.)

(Mind nagy megdöbbenéssel kardot rántanak. — László Adelaid védelmére siet. Anastasia kitépi magát Charitas karjaiból s Oposhoz siet, kinek karját megragadja, s Opossal együtt szorongva nézi a történendőket. Zsófia felsikoltott, a midőn a két harczolót belépni látta. A jelenlevők a szín két széle felé körbe szorulnak.)

XV. JELENET.

Előbbiek. Salamon, Lambert.

(Vértezetük fölé tartott nagy pajzszaal berohannak. Lambert hátrálva menekül a szín közepe felé, Salamon üzi fötemelt pallosával.)

NÁDOR.

Csapjunk közéjük!

SALAMON.

Villámos haraggal
Süvölt le rád e fejedelmi kard!

Ne álljatok két fergeteg közé —
Ez két lovag csatája . . .

(Letépi Lambert pajzsát s leszúrja.)

Vége már! —

ANASTASIA.

(Diadalmas tekintettel Zsófiára.)

MIND.

Lambert!

ZSÓFIA.

(Felsikolt s a térdre rogyott Lambert mellé veti magát.)

SALAMON.

Megérdemelte, hogyha az.
De most tovább, te kárhozat bosszúja . . .
Nem ezt . . . de a királyt kerestem én!
Pokol vezess! . . . Sátán haragja, vigy!

MIND.

Ah!

(László királyra rohan. — A harczosok s nádor kivont kardjaikkal eléje vetik magukat s leszúrájk.)

SALAMON.

(Leroskad, ledobja sisakját, kardjára támaszkodik.)

ANASTASIA.

(Közelében áll Opossal. Melléje rogy, átöleli.)

Fiam!

SALAMON.

El innen!

CHARITAS.

(Letépi fejről fehér fátyolát, haja szerteomlik, lerohant a dombra s Salamonra borul.)

Én szerelmem! . . .

(Letépett kendőjét Salamon mellére nyomja, mintegy vérért elállítandó.)

LÁSZLÓ.

(Int, hogy lépjenek vissza. Lovagok, nádor, mind, kik felemelt kardjaikkal körülötte csoportosultak, tágtanak s félkört képeznek. Opos lehajol Salamonhoz s támogatja.)

SALAMON.

(Megtörő hangon.)

Mindenki menjen innen . . . közelemből —

A belpoklost ne érintsék . . . gyűlöl

És átkoz Istent, embert Salamon —

Csak egy maradjon itt, csak egy . . . te Charitas.

CHARITAS.

Így hallgatott tehát meg Istenem . . .

SALAMON.

Mindenkit gyűlölök s a legsötétebb
 Gyűlölség enmagamra száll . . . csak egynek,
 Csak egynek tartozom . . . bocsánataért
 Könyörgni . . . s az te vagy . . . te, Charitas . . .

NÁDOR.

Térj Istenedhez! —

SALAMON.

Átkozott legyen
 A menybölt minden csillagjával együtt,
 Mely gúnyosan tekint rám, vérezőre —
 Legyen megátkozott a föld, az ég . . .

MIND.

(Borzadva fordulnak el.)

Szörnyű!

SALAMON.

Csak egy . . csak egy legyen megáldva :
 Te, Charitas . . .

CHARITAS.

Én életem . . *(zokogva átöleli)* világom !

SALAMON.

Ha én, elkárhozottan ott vergődöm
 Mélységes éjszakámba lenn . . s te szent galamb

Ott fenn lebegsz majd, fényes üdvösségben
 Hullass le rám . . . egy megbocsátó könnyet
 Hogy . . . perczig . . . elfeledjem a pokolt . . .

LÁSZLÓ.

Legyen bocsánat megtörő lelkének . . !

SALAMON.

(Felegyenesedik: dühvel.)

Nem kell . . . bitor! . . . arczodba sújtom vissza
 Bocsánatodnak kényszerű kegyelmét —
 Nem kell . . . királyod, . . . mert én az vagyok,
 Jól tudta: mit tesz . . . ha elkárhozott
 Emelt homlokkal dől a kárhozatba,
 De irgalmadra nem szorúlt.

MIND.

Ah!

ANASTASIA.

Isten!

Bocsáss meg néki!

SALAMON.

(Utolsó erőlködéssel felszökik, féktelen haraggal.)

Arczúl köpném őt is,
 Mikép hóhérai a Golgothán

Bocsánatával . . . koronát adott
 S elvette tőlem! . . . Isten . . . letiportál —
 De meg nem törtél . . . Átok. (*Felfelé mutat.*)
 Átok! . . . Átok!

(*Meghal. Charitas sikoltva reá borul.*)

LÁSZLÓ.

Imádkozzunk a kárhozat felé
 Hanyatló lélekért.

(*Mind, részben letérdelnek, részben mégis meghajolnak.*)

ANASTASIA.

Holtteste, László,
 Legyen enyém . . . élteben úgy se volt az . . .
 Engedd nyugodtan eltemetnem őt . . .

(*Leroskad térdre.*)

CHARITAS.

(*Lassan fölemelkedik, homlokát végig simítja, egy mély, fájdalmas pillantással a halottra — Assunta elé térdel.*)

Anyám . . . a földhöz többé nem köt semmi . . .
 Fogadd kolostorod örök csendjébe
 Halálaig vezeklő lányodat!

(*Leomlik. Assunta utána hajol. Mind megindulva tekintenek rá. Csoportozat.*)

(*A függőny legördül.*)

(*Vége.*)

adandók. A szerzőnek jutalmat nyert színműve tulajdona marad s így ki is adhatja bármikor, azonban e gyűjtemény számára díj nélkül tartozik átengedni. A gyűjtemény kiadása végett, a körülmények szerint, egy vagy két évre a pályázat felfüggesztetik, s a ki nem adott jutalomból s bírálói díjból fedeztetnek a kiadások költségei. A netalán fennmaradt összeg, valamint a kiadásból befolyó jövedelem, részint az aranyok vásárlásánál előforduló árfolyami különbözetek fedezésére, részint pedig a bírálóknak szánt összeg pótlására fordítandó.

A Kóczán-jutalomért versenyző pályamunkák beadásának állandó határnapja máj. 31., a jutalom kiadásáé pedig az erre következő december 3-ika, az alapító nevenapja.

A pályaművek megbirálásában az I. osztályból választandó három akadémiai tag jár el. Ezek közös értekezleten határozzák el, melyik mű nyerje el a jutalmat, melyik dicséretessék meg. Ezután választanak magok közül oly előadót, a ki a többség nézetét pártolja s a ki saját felelőssége alatt értekezik az egész pályázatról, és ennek, közmegállapodás szerint, alaposan indokolva adja elő eredményét. Ha a jutalom oly műnek adatik ki, mely nem áll irodalmi színvonalon, e körülmény a jelentésben megemlítenő, minthogy az ily színművek a kiadandó színműtárba föl nem vétetnek.

Az akadémia az alapítólevél értelmében, az I. osztály fölterjesztésére, 1892-ben két évre (1893—1894.) felfüggesztette a pályázatot s megbízta az I. osztályt a *Magyar történeti színműtár* megindításával.

A pályázat első ízben 1887-ben hirdettetett ki; a színmű tárgya ez alkalommal a hún vagy magyar hősmonda köréből volt veendő. A pályadíj 1888. nov. 26-án az *Attila halála* című öt felvonásos tragédiának íteltetett oda, a jelíges levél felbontatván, Szász Károly neve tűnt elő.

Az 1888-ban kitűzött pályázat tárgyköréről a honfoglalás és vezérek kora állapíttatott meg. A pályadíj 1889. decz. 16-án *István vezér* című drámának íteltetett oda, melynek szerzője szintén Szász Károly volt.

Az 1889-ben kitűzött pályázat tárgyköréről a magyar királyság és keresztyénség megalapításának kora (Szent Istvántól I. Béláig) állapíttatott meg. A pályadíj 1890. nov. 24-én a *Pogány magyarok* című drámának íteltetett oda. A felbontott jelíges levélből Gabányi Árpád neve tűnt elő.

Az 1890-ben kitűzött pályázat tárgyköréül Salamon vagy Szent László kora jelöltetett ki. A pályadíj 1891. decz. 14-én adatott ki a *Koronáért* című színműnek, oly megjegyzéssel, hogy az nem áll jelen drámairodalmunk színvonalán, ezért a pályázatot az ügyrend értelmében ismételni kell s a jutalmazott mű a megindítandó *Színműtárba* nem veendő fel.

Az 1892-ben ismételve kitűzött pályázaton a pályadíj 1892. november 28-án a *Charitas* című szomorújátéknak íteltetett oda. A jeligés levél felbontatván, abból Váradi Antal neve tűnt elő.

1893—1894-ben a pályázat fel volt függesztve.

Az 1895-ben kitűzött pályázat tárgyköréül Könyves Kálmán és Vak Béla kora volt kijelölve. A pályadíj 1895. nov. 25-én az *Ilona királyné* című szomorújátéknak íteltetett oda. A felbontott jeligés levélből Endrei Zalán neve tűnt elő.

Az 1896-ban hirdetett pályázat tárgyköréül a II. Gejza és III. Béla kora volt kijelölve. A pályadíj 1896. nov. 30-án a *IV. István* című drámának adatott ki. A felbontott jeligés levélből Somló Sándor neve tűnt elő.

Az 1897-ben kitűzött pályázat tárgyköre Imre, II. Endre és IV. Béla korából volt veendő. A pályadíj 1897. nov. 29-én a *Szent Margit asszony* című szomorújátéknak íteltetett oda; a jeligés levél felbontatván, Váradi Antal neve tűnt elő.

1898-ban az akadémia az I. osztály javaslatára két évre (1898—1899) felfüggesztette a pályázatot s megbízta az I. osztályt, hogy az 1892—1896-ban jutalmat nyert pályamunkákat a *Magyar történeti színműtárban* bocsássa közre.

Az I-ső osztály 1898. május 3-án tartott zárt üléséből.

Gyulai Pál,
osztálytitkár.